

HRVATSKI VOJNIK

BROJ | 729

28. VELJAČE 2025.

CIJENA 1,33 €

RAZGOVOR
PUKOVNICA
MIRNA BAJČETIĆ
ŠIJANSKI
ZAPOVJEĐNICA
6. HRVCON-A U
MAĐARSKOJ

HVU
KADETI U
ZIMSKIM
UVJETIMA

PZB
ČETVRT
STOLJEĆA ELITNE
POSTROJBE

ZzKP
CYBER UNITY 25

ISPREPLITANJE HIPOKRATOVE ZAKLETVE I

COMMANDO MOLITVE

Foto: Filip Klen

ISPREPLITANJE HIPOKRATOVE ZAKLETVE I COMMANDO MOLITVE

Oni za sebe traže ono što si drugi nikad ne bi poželjeli, opetovano traže što veće oluje i nesigurnosti i to s ciljem da nikad ne budu u prednosti. Strah zazivaju kako bi ga pobijedili. Ti oni su komandosi, kako često kažu za sebe – prosječni ljudi s natprosječnom željom i voljom za uspjehom, oni koji su naučili živjeti život izvan svih rutina i ono najvažnije – spremni su u svakom trenutku dati ga za domovinu

[STR. 4]

NASLOVNICI SNIMIO FILIP KLEN

SADRŽAJ

- 12 HVU**
Kadeti u zimskim uvjetima
- 18 RAZGOVOR**
pukovnica Míra Bajčetić Šijanski,
zapovjednica 6. HRVCON-a u Madarskoj
- 24 ZzKP**
Cyber Unity 25
- 26 OSRH**
Spajanje nespojivog
- 30 OSRH**
Tjedan psihologije u Hrvatskoj
- 32 PZB**
Četvrt stoljeća elitne postrojbe
- 36 VOJNA INDUSTRIJA**
IDEX 2025
- 44 RATNA MORNARICA**
Talijanski nosač zrakoplova Trieste
- 52 PODLISTAK**
Teške plovidbe (XIV. dio):
Kad je gorivo opasnije od oružja
- 58 PRIČE O DOMOVINSKOM RATU**
Jedno posljepodne
- 60 TRENUTAK SJEĆANJA**
Junaci u najtežim trenucima rata
- 64 DOMOVINSKI RAT**
Poštenjem i čašcu branili smo domovinu

ZSS

ISPREPLITANJE HIPOKRATOVE COMMMA MOLITVE

TEKST

Jelena Jakšić

FOTO

Filip Klen

Početak nove godine označio je i početak novog ciklusa obuka koji će od hrvatskih komandosa tražiti postavljanje nekih novih i viših granica, još veću angažiranost i posvećenost pozivu. Takva radionica u organizaciji Zapovjedništva specijalnih snaga odvijala se tijekom veljače u vojarni "Josip Jović" na Udbini, ovaj put s ciljem podizanja znanja i sposobnosti iz domene pružanja prve pomoći u specijalnim snagama (Tactical Combat Casualty Care – TCCC) trenažiranjem borbenih bolničara (SOF Combat medic), pripadnika određenih za pohađanje škola za borbene bolničare u specijalnim snagama, zapovjednog osoblja u timovima te ostalih pripadnika ZSS-a. Svjesni su svoje uloge i njezine važnosti na putu stvaranja sposobnosti Hrvatske vojske koje će odgovarati i na one najsloženije sigurnosne izazove današnjice. Stoga za pripadnike Zapovjedništva specijalnih snaga proces učenja i usavršavanja nikad ne prestaje.

"Iznimno je važno da svi pripadnici oružanih snaga posjeduju vještine i znanja iz prve pomoći. To može biti presudno ne samo za preživljavanje ranjenika na bojištu već i za održavanje operativne spremnosti cijele postrojbe. Pravilna i brza reakcija može spasiti živote i omogućiti nastavak misije", rekao je za Hrvatski vojnik zapovjednik Zapovjedništva specijalnih snaga brigadir Ivan Miloš. Dodaо je kako nakon demonstracije vrlo zahtjevnih scenarija pripadnici ZSS-a ponovno potvrđuju kako posjeduju iznimne vještine i znanja iz područja taktičke medicine. "Ovo je rezultat intenzivne obuke i kontinuiranog usavršavanja te suradnje sa stručnjacima iz međunarodnih snaga, što ZSS-u omogućuje da bude ukorak s najboljima u svijetu", naglasio je.

Oni za sebe traže ono što si drugi nikad ne bi poželjeli, opetovano traže što veće oluje i nesigurnosti i to s ciljem da nikad ne budu u prednosti.

Strah zazivaju kako bi ga pobijedili. Ti *oni* su komandosi, kako često kažu za sebe – prosječni ljudi s natprosječnom željom i voljom za uspjehom, oni koji su naučili živjeti život izvan svih rutina i ono najvažnije – spremni su u svakom trenutku dati ga za domovinu

ZSS

ZAHTEJVNA OBUKA I PRAKSA U CIVILNOM SEKTORU

U ZSS-u objašnjavaju da je jedna od glavnih značajki takvih vojnih obuka njihovo provođenje u što realističnijim uvjetima kako bi u stvarnim situacijama pripadnici specijalnih snaga mogli reagirati uz što manje stresa. Obučna sredstva i simulatori u sklopu te radionice pridonijeli su da svi scenariji iz pružanja prve pomoći u borbenim uvjetima budu što realniji. Zapovjedništvo specijalnih snaga svoje borbene bolničare (*combat medics*) školuje u inozemstvu, a obuke koje prolaze vrlo su zahtjevne. Osim rada u vojnim uvjetima, prolaze i praksu u civilnom sektoru.

U današnjim uvjetima, gdje se prijetnje i sigurnosni izazovi stalno mijenjaju, iznimno je važno da svi pripadnici oružanih snaga posjeduju vještine i znanja iz prve pomoći. To može biti presudno ne samo za preživljavanje ranjenika na bojištu već i za održavanje operativne spremnosti cijele postrojbe. Pravilna i brza reakcija može spasiti živote i omogućiti nastavak misije, poručuje zapovjednik Zapovjedništva specijalnih snaga brigadir Ivan Miloš

Međutim, nemoguće je ne postaviti si pitanje koliko prsebnosti, znanja i fokusiranosti jedan pripadnik specijalnih snaga mora imati u trenutku kad se nečiji život nalazi u njegovim rukama, a s druge strane – opasnost ne pita za okolnosti.

“Izvršavanje vojnih zadaća uz istodobno pružanje prve pomoći unesrećenima iznimno je složeno i zahtijeva vrhunsku razinu tjelesne i mentalne spremnosti. Pripadnici specijalnih snaga moraju biti sposobni brzo procijeniti situaciju, donositi odluke pod pritiskom te precizno i učinkovito primjenjivati medicinske postupke. Osim medicinskih vještina, ključne su i vještine timskog rada, komunikacije, te sposobnost održavanja smirenosti i koncentracije u stresnim uvjetima”, objasnio je brigadir Miloš.

ZSS

Na prikazu sposobnosti ZSS-a u vojarni na Udbini bio je i predstavnik zdravstvene struke iz NATO-ova Zapovjedništva za specijalne operacije (Allied SOFCOM) brigadir Benjamin Ingram, dr. med. S doktorom Ingramom dotaknuli smo se važnosti stalne obuke borbenih bolničara, izazova s kojima se susreću na terenu, i na kraju, koliko je važno ovakve edukacije sustavno provoditi i razvijati u skladu s razvojem medicinske struke. Razgovarali smo i o svemu viđenom na Udbini i kako kaže, oduševljen je razinom profesionalnosti i entuzijazma koju pripadnici Zapovjedništva specijalnih snaga pokazuju na radionici taktičke medicine.

Zapovjedništvo specijalnih snaga puno ulaže u obuku medicinskog osoblja kako bi osiguralo očuvanje zdravlja i sigurnosti svojih pripadnika. Naime, sve vojne operacije, obuka, vježbe i aktivnosti zahtijevaju medicinsku potporu, ali kao što peta SOF istina kaže: "Većina specijalnih operacija zahtijeva potporu izvan specijalnih snaga." "Drugim riječima, medicinska spremnost specijalnih snaga ne ovisi samo o vlastitom obučenom osoblju već i o potpori konvencionalnih vojnih i civilnih medicinskih snaga", rekao je doktor Ingram za Hrvatski vojnik. Dodao je kako današnja složena sigurnosna situacija zahtijeva od specijalnih snaga spremnost odgovora na prijetnje u različitim okruženjima, odnosno sposobnost odgovora i na prijetnje zdravlju neovisno o mjestu i vremenu njihova nastanka.

MEDICINSKO ZBRINJAVANJE ŽRTAVA POD PROTIVNIČKOM VATROM ZAHTIJEVA IZNIMNU HRABROST I DISCIPLINU

Doktora Ingrama pitali smo, kad je u pitanju pružanje prve pomoći, što bi istaknuo kao najveći izazov za jednog pripadnika specijalnih snaga: je li to postojanje sigurnosnih prijetnji u neposrednoj blizini ili, primjerice, toliko često spominjana nužnost uspostave komunikacije s ozlijedenima. Odgovara da je najveći izazov održavanje visoke razine medicinske kompetencije.

"Medicinske vještine, baš kao i vještine rukovanja oružjem, zahtijevaju stalno osvježavanje kako bi ostale učinkovite. Bez redovite i rigorozne obuke i stalnog treninga medicinska spremnost smanjuje se, što može biti kritično u situacijama opasnim za život", rekao je dodao kako je pružanje medicinske skrbi pod vatrom vrlo zahtjevno.

"Zbrinjavanje žrtava dok su pod protivničkom vatrom zahtjeva iznimnu hrabrost i disciplinu s obzirom na to da su i ozlijedeni i bolničar i dalje u opasnosti. Obuka mora oslikavati stvarne borbene uvjete s ponovljenim scenarijima visokog stresa kako bi se osiguralo da medicinsko osoblje može učinkovito djelovati u njima", objasnio je.

Govoreći o važnosti kontinuirane obuke, poput ove u Zapovjedništvu specijalnih snaga, doktor Ingram ističe i kako zapovjednici te ostali časnici i dočasnici moraju razumjeti medicinske rizike povezane sa svakom misijom.

"Povjesno gledano, bolesti i neborbene ozljede prouzročile su više žrtava nego ozljede u borbama. Pravilno medicinsko planiranje, koje uključuje procjene rizika, planove evakuacije i obuku za zbrinjavanje ozlijedenih ključno je za uspjeh misije", zaključio je na kraju našeg razgovora brigadir Benjamin Ingram.

ZSS

SOF ISTINE:

LJUDI SU VAŽNIJI OD TEHNIKE.

KVALITETA JE BOLJA OD
KVANTITETE.

SPECIJALNE SNAGE NE MOGU
SE MASOVNO STVARATI.

KOMPETENTNE SPECIJALNE
SNAGE NE MOGU SE
STVORITI NAKON POČETKA
HITNOG STANJA.

VEĆINA SPECIJALNIH
OPERACIJA ZAHTIJEVA POTPORU
IZVAN SPECIJALNIH SNAGA.

Zapovjedništvo specijalnih snaga puno ulaže u obuku medicinskog osoblja kako bi osiguralo očuvanje zdravlja i sigurnosti svojih pripadnika. Naime, sve vojne operacije, obuka, vježbe i aktivnosti zahtijevaju medicinsku potporu, ali kao što peta SOF istina kaže: "Većina specijalnih operacija zahtijeva potporu izvan specijalnih snaga."

Obuka TCCC

provodi se u specijalnim snagama OSRH od 2011. godine, tj. od dolaska prvog mobilnog obučnog tima američkih specijalnih snaga. Odonda se TCCC provodi kao jedan od modula u sklopu Temeljne obuke za specijalna djelovanja (*commando* obuke), a ujedno se provodi i na redovitim godišnjim trenažama te u sklopu preduputnih obuka za sve međunarodne operacije.

Svi pripadnici borbenih timova specijalnih snaga imaju razinu sposobljenosti TCCC CLS (Combat Life Saver), a djelatnici određeni za pozicije medika u timovima upućuju se u SAD na četveromjesečno školovanje 68W – Combat Medic. Po povratku u postrojbu i stjecanja dodatnog radnog iskustva, najperspektivniji se upućuju na SOCM (Special Operations Combat Medic) školovanje u SAD ili na NSOCM (NATO Special Operations Combat Medic) školovanje u SR Njemačku, koje traje otprilike jednu godinu, a u sklopu kojeg staziraju i u timovima hitne pomoći, operacijskim salama i odjelima za intenzivno lijeчењe u bolnicama zapadnih zemalja.

ŠTO JE ZAJEDNIČKO HIPOKRATOVOM ZAKLETVI I COMMANDO MOLITVI?

Kao što smo istaknuli na početku teksta, pripadnici Zapovjedništva specijalnih snaga jedni su od onih koji će i u najvećoj opasnosti, bez ikakvog razmišljanja, tuže živote i dobrobit staviti ispred vlastite. U *commando* molitvi, na čiji će tekst većina nas, uvijek i iznova, ostati zatečena i uvijek i iznova bez puno riječi, komandosi izgovaraju i sljedeće: "Molim Te Gospodine, daj mi strpljenja u zasjedi, upornost u progonjenju neprijatelja, odlučnost za skokove. I neka moje tijelo vjeruje mojoj opremi, a moja duša neka je u Tvojim rukama."

Zapovjedništvo specijalnih snaga svoje borbene bolničare (*combat medics*) školuje u inozemstvu, a obuke koje prolaze vrlo su zahtjevne. Osim rada u vojnim uvjetima, prolaze i praksi u civilnom sektoru. Međutim, nemoguće je ne postaviti si pitanje koliko prisobnosti, znanja i fokusiranosti jedan pripadnik specijalnih snaga mora imati u trenutku kad se nečiji život nalazi u njegovim rukama, a s druge strane – opasnost ne pita za okolnosti

U isto vrijeme, nemoguće je ne primijetiti sličnost u na-rativu između Hipokratove zakletve i *commando* molitve. Na svojoj promociji novi liječnici, čiji se poziv, kad dođe na granice izdržljivosti, toliko skladno poklapa s granicama na kojima žive komandosi, prisežu: "Svečano obećavam da će svoj život posvetiti služenju čovječanstvu. Poštovat će tajne koje su mi povjerene, čak i nakon smrti bolesnika. Posvetit će se vlastitom zdravlju, dobrobiti i sposobnosti-ma radi pružanja skrbi na najvišoj razini; ovo obećavam svečano i slobodno, pozivajući se na svoju čast." Na kraju, bila je čast svjedočiti ispreplitanju tih dviju snaž-nih zakletvi – ispreplitanju poziva u čije ćemo ruke, jedne ili druge, ovako ili onako – jednog dana morati prepustiti se.

Radionicu taktičke medicine ZSS-a, uz liječni-ke iz civilnog sektora, ujedno visoke predstav-nike hrvatskog zdravstvenog sustava, posjetio je i pomoćnik načelnika Glavnog stožera Oru-žanih snaga Republike Hrvatske za zdravstvo general-bojni Boris Zdilar.

Podsjetio je da je Republika Hrvatska ulaskom u NATO prihvatile Saveznički doktrinarni kon-cept zdravstvene potpore oružanim snagama, koji se temelji na vremenskim odrednicama i standaru koji se opisuje kao 10-1-2-4 prili-kom pružanja zdravstvene skrbi ranjenicima u kontinuitetu evakuacije od mjesta ranjanja (deset minuta – prva pomoć i samopomoć; jedan sat – zlatni sat i prva specijalizirana medi-cinska pomoć; dva sata – prva kirurška pomoć – stabilizacijska kirurgija; četiri sata – subspe-cijalistička kirurgija), a pruža se na četiri razine zbrinjavanja označene kao Role 1, 2, 3 i 4.

General Zdilar objasnio je kako u novijoj povijesti ratovanja borbeni bolničari postaju ključno osoblje u spašavanju života. Istaknuo je stoga kako je nužno stvaranje specijaliziranog medicinskog osoblja za pružanje tak-tičkog zbrinjavanja u taktičkim postrojbama. Kako kaže: "Borbeni bolničari najbrže se stva-ruju."

"Važno je prepoznati njihovu važnost i na razi-ni Republike Hrvatske. Naime, u Hrvatskoj ne postoji civilno obrazovanje za predbolničko zbrinjavanje kao u zapadnim zemljama, što vodi do toga da osoblje koje je kvalificirano za bolničko zbrinjavanje, doktore i medicinske sestre, koristimo za izvanbolničko zbrinjava-nje", rekao je general Zdilar.

HVU

Tijekom veljače posjetili smo kadete Hrvatskog vojnog učilišta koji su sudjelovali na zimskim kampovima na vojnom poligonu "Gašinci", u vojarni "Josip Jović" u Udbini i na vojnom vježbalištu "Gakovo".

**KADETI
U ZIMSKIM UVJETIMA**

TEKST I FOTO

Janja Marijanović Šaravanja,
Tomislav Vidaković, Hrvoje Lončarević

Dok većina studenata nakon kolokvija i ispitnih rokova ima kratak predah, kadeti Hrvatske vojske imaju drugačiji raspored. Nakon što uspješno završe akademske obveze na Hrvatskom vojnom učilištu, umjesto odmora njih čeka pakiranje vojne opreme i odlazak na terensku obuku. Šume prekrivene snijegom, hladna jutra i blato postaju njihova svakodnevica tijekom zimskih kampova na kojima se susreću s različitim vojnim zadaćama i izazovima. Uz ljetne, zimski kampovi ključan su dio obuke za kadete koji ih priprema za buduće časničke dužnosti. Cilj ovih kampova nije samo fizičko testiranje granica izdržljivosti već prilika da kadeti u stvarnim terenskim uvjetima usavrše vještine preživljavanja, vođenja i timskog rada. Ekipa Hrvatskog vojnika i ove je godine obišla neke od lokacija zimskih kampova te iz prve ruke prenosimo kako su se kadeti snašli u novim ulogama i izazovima u zimskim uvjetima.

PRVI SUSRET S PRAVIM TERENSKIM ŽIVOTOM

Na vojnom poligonu "Gašinci" od 9. do 21. veljače održan je Zimski kamp 1 na kojem su kadeti 22. naraštaja vojnostudijskih programa prvi put iskusili zimske uvjete i pravi terenski život. Sudjelovalo je 35 kadeta smjera Vojno vođenje i upravljanje, 12 kadeta smjera Vojno inženjerstvo te devet kadeta smjera Vojno pomorstvo koji su na prvoj godini studija što je ukupno 56 kadeta sudionika kampa.

Dolaskom na poligon osjetili smo pravu slavonsku zimu, ali snijeg i debeli minus kadetima nije bio nikakav problem. Našli smo ih raspoređene na različitim točkama gdje su obavljali zadatke koje bi pred njih postavljao instruktor. Zapovjednik Zimskog kampa 1 pohvalio je bojnog broda Lovro Orešković objasnio nam je kako je glavni fokus ovog kampa na temeljnim vojnim vještinama, koje kadeti prvo moraju svestri kako bi poslije mogli nastaviti obuku za zapovjednike desetina i vodova.

Posebno ističe zadovoljstvo instrukturima koji svake godine iznova pokazuju iskustvo i profesionalnost, a za kadete kaže da su pokazali iznimnu motiviranost i zainteresiranost za rad.

HVU

ŠIROK SPEKTAR ZADAĆA

Kretanje na bojištu, reakcije na različite vrste paljbe, priprema za borbu, korištenje signala, taktička i borbenaa izmjena spremnika samo su neke zadaće koje su kadeti morali svladati u dva tjedna na terenu u realnim zemljишnim i vremenskim uvjetima kako bi imali prolaznu ocjenu iz kampa. Kamp je koncipiran kao sinteza kratkog teorijskog izlaganja i intenzivnog praktičnog rada. Posebna pozornost posvećuje se upotrebi i održavanju osobnog naoružanja i opreme, taktici, kretanju, reakcijama, osobnoj zaštiti te dosljednom pridržavanju mjera sigurnosti.

Pružanje prve pomoći, nošenje ranjenika i oživljavanje, zadaće su koje kadeti prolaze na radnoj točki pod vodstvom nadnarednika Tomislava Nikla, koji ističe važnost ove točke jer spašava živote i potrebna je u stvarnim životnim situacijama.

Za razliku od Učilišta gdje uz vojne obveze imaju i akademske, kadeti na kampu posvećeni su isključivo vojnoj izobrazbi bez ikakvih popratnih aktivnosti. Kadetkinja Lucija Paić ne skriva da joj je vojni dio zanimljiviji od akademskog i kaže da su ona i njezini kolege jako motivirani za rad. Kadet Mirkko Komšo spremno nas čeka za izjavu i prije svega ističe zadovoljstvo instruktorima: "Instruktori imaju veliko iskustvo, vjerojatno više staža nego mi godina. Na nama je da ih slušamo i učimo od njih i uspjeh nam je zagarantiran", rekao je. Ne izdvaja jednu specifičnu točku kao najzahtjevniju jer smatra da je svaka izazovna na svoj način i dok neke zahtijevaju veću koncentraciju druge traže iznimnu tjelesnu izdržljivost.

Kadetkinja Lucija Paić ne skriva da joj je vojni dio zanimljiviji od akademskog i kaže da su ona i njezini kolege jako motivirani za rad

Mnogi ističu kako bi voljeli da kamp traje dulje te da bi idealno bilo da traje i cijeli mjesec

DINAMIČAN RASPORED U LICI

Jugozapadnije od Gašinaca nakon četiristotinjak kilometara u srcu Like u isto se vrijeme odvijao zimski kamp 21. načrta kadeta u vojarni "Josip Jović" u Udbini. Sudjelovalo je 22 kadeta smjera Vojno vođenje i upravljanje, 10 kadeta smjera Vojno inženjerstvo te 10 kadeta smjera Vojno pomorstvo, koji su na drugoj godini studija što je ukupno 42 kadeta sudionika kampa. Uz navedene kadete, na kampu je sudjelovalo i devet kadeta generacijskih voditelja te dva časnika i četiri dočasnika u ulozi instruktora.

Buđenje u šest ujutro, tjelovježba na -18 stupnjeva koja uključuje trčanje više od tri kilometra, sklepove, čučnje i trbušnjake – tako započinje svaki dan na Zimskom kampu 2. Nakon jutarnjeg zagrijavanja, kadeti se posvećuju svakodnevnim zadaćama usmjerenim na obuku i osposo-

bljavanje za vođenje desetine u realnim zimskim uvjetima. Naglasak je na pravilnoj upotrebni osobnog naoružanja i opreme te primjeni zapovjednih vještina u vođenju postrojbe na terenu.

Kamp je ključan dio obuke i razvoja budućih vođa Oružanih snaga RH. Ovaj intenzivan program omogućuje kadetima da u zahtjevnim zimskim uvjetima usavrše svoje vještine, ojačaju fizičku i mentalnu spremnost te testiraju svoje sposobnosti u realnim scenarijima vojne obuke. Tijekom kampa prolaze različite segmente specijalističke obuke, uključujući preživljavanje u zimskim uvjetima, navigaciju na zahtjevnim terenima, taktiku malih postrojbi te rukovanje naoružanjem i vojnom opremom. Usto, poseban naglasak stavlja se na timski rad, donošenje brzih odluka pod pritiskom i razvoj liderskih sposobnosti.

ZIMA NAM NIJE PROBLEM

Zimski uvjeti Udbine dodatno otežavaju obuku, stavljajući kadete pred realne izazove koji ih pripremaju za buduće operativne zadaće. Njihova izdržljivost testira se hodnjama, noćnim vježbama, orijentacijom u zimskim uvjetima i simuliranim borbenim situacijama, što ih priprema za stvarne situacije u vojnoj službi. "Na ovom kampu imamo prave zimske uvjete, a jedan dan smo pokoncili, što je bilo iskustvo koje se ne zaboravlja", opisuje svoje iskustvo s kampa kadetkinja skupnica Iva Marićević iz Požege.

"Kamp mi je jako zanimljiv, može se naučiti puno toga, atmosfera je među kolegama odlična, a instruktori od kojih učimo zaista su kvalitetni. Hladnoća mi nije veći problem jer je oprema koju koristimo stvarno dobra i učinkovito nas štiti od svih vremenskih uvjeta", samouvjereno nam govori kadet skupnik Markos Hristovski iz Pule.

"Iznenadila me ova oštra zima, ali uz super ekipu sve je puno lakše. Atmosfera je odlična, a obuka zanimljiva. Sve što radimo na kampu, bez obzira na vremenske uvjete, odlično mi je i uživam u svemu", kaže kadet skupnik Jura Peša. Na pitanje o planovima nakon završetka kadetske izobrazbe, bez okljevanja odgovara da mu je najveća želja biti u pješaštvu, u Paucima ili Vukovima. Unatoč iznimno niskim temperaturama, kiši i buri na početku kampa, kadetima nije nedostajalo ni motivacija ni dobrog duha. Štoviše, mnogi ističu kako bi voljeli da kamp traje dulje te da bi idealno bilo da traje i cijeli mjesec.

HVU

KAMPOVI POZITIVNO UTJEĆU NA KADETE

Narednik Saša Ravlić objašnjava kako se na kampu prije svega uči takтика. Kadeti svladavaju formacije kretanja tima i desetine, reakcije na izravnu i neizravnu vatru, ali i ponavljaju gradivo s prijašnjih kampa-va. «Ovo nam je prilika da ih pripremimo za ljetni kamp, gdje ćemo od njih očekivati puno više, dok je ovo više jedna faza učenja. Kako kadeti sve bolje svladavaju zadatke koje im postavljamo, mi instruktori postupno se povlačimo kako bismo ih potaknuli na samostalno rješavanje situacija», kaže narednik. Prema nje-govim riječima, generacija je vrlo dobro povezana, funkcioniраju kao tim i pokazuju visoku razinu motivacije, a otkriva nam i da su kadeti rekli da je ovakav način rada upravo ono što očekuju od vojnog poziva. «Prema mojem iskustvu, kampovi su uvijek imali pozitivan učinak na motivaciju kadeta», ističe narednik Ravlić. Važno je naglasiti da instruktori na kam-povima zajedno s kadetima prolaze sve vremenske uvjete, te da nema razlike u izloženosti vremenskim neprilikama između njih i kadeta.

Kamp nije samo fizički naporan, već i psihički zahtjevan jer od kadeta traži visoku razinu discipline, prilagodljivosti i odlučnosti. Zimski kamp u vojarni „Josip Jović“ ključan je korak u kadetskom vojnom školovanju i profesionalnom razvoju, čvrsto po-stavljajući temelje za njihovu buduću karijeru u Hrvatskoj vojsci.

NADOGRADNJA POSTOJEĆIH ZNANJA

Njihovi stariji kolege, kadeti 20. naraštaja sudjelovali su na Zimskom kampu 3 koji se održao na vojnom vježbalištu „Gakovo“. Sudjelovalo je 37 kadeta smjera Vojno vođenje i upravljanje, 18 kadeta smjera Vojno inženjerstvo te šest kadeta smjera Vojno pomorstvo koji su na trećoj godini studija. Uz njih, na kampu je bilo šest kadeta generacijskih voditelja te tri časnika i tri dočasnika. Obuka kadeta kroz taktičke zadaće voda provodila se u realnim vremenskim i zemljишnim uvjetima, a sastojala se od kombinacije kratkog teorijskog izlaganja i intenzivnog praktičnog rada, uz ocjenjivanje kadeta. Posebna pažnja posvećena je primjeni znanja usvojenih tijekom akademske godine i nadogradnji vještina stečenih na Zimskom kampu 2.

"Ovdje je u pitanju veća postrojba i puno više elemenata koje treba uzeti u obzir. Zahtjevno je, ali ne toliko u fizičkom smislu kao u prethodnim kampovima, već u organizacijskom i konceptualnom"

"Cilj je ovog kampa proširiti postojeća znanja kadeta i pripremiti ih za zadaće u postrojbi. Osim kadeta iz Zagreba, imamo i splitske kadete koji zimi provode ovu kopnenu obuku, dok od zime do ljeta nastavljaju s mornaričkom obukom u Splitu", objašnjava nam zapovjednik kampa satnik Igor Turk. Obuka je osmišljena tako da kadeti samostalno planiraju zadatke unutar voda. Uče proceduru vođenja postrojbe, kako osmisliti plan za formaciju, odabratи tehniku kretanja, prelaziti opasna područja, reagirati na izravnu i neizravnu vatru te postaviti obranu i napad. "Na ovom kampu primjenjujemo teorijska znanja koja kadeti stječu tijekom godine na studijima, nastojeći ih prenijeti u stvarne uvjete na terenu", naglašava satnik Turk.

Raspored aktivnosti u kampu počinje ustajanjem u šest ujutro, nakon čega slijedi jutarnja tjelovježba, doručak i priprema za obuku (oblačenje opreme, maskiranje, uzimanje naoružanja i punjenje streličnjom). Nakon postrojavanja i provjere opreme i zadatka slijedi pozdrav državnoj zastavi. Do ručka se provodi terenski dio nastave tijekom kojeg kadeti odraduju aktivnosti koje su planirali dan prije.

Uz ljetne, zimski kampovi ključan su dio obuke za kadete koji ih priprema za buduće časničke dužnosti. Cilj nije samo fizičko testiranje granica izdržljivosti već prilika da kadeti u stvarnim terenskim uvjetima usavrše vještine preživljavanja, vođenja i timskog rada

Nakon ručka i kratkog odmora u poslijepodnevnim satima imaju dvosatni teorijski dio obuke tijekom koje planiraju zadatke za sljedeći dan. Večernji su sati rezervirani za čišćenje opreme i naoružanja, večeru i slobodne aktivnosti, koje često uključuju raščlambu nakon djelovanja, odnosno analizu obuke i raspravu o izvedbi tog dana.

FIZIČKA JE SPREMNOST KLJUČNA

Kadet desetnik Ivo Mijatović ističe kako je iskustvo u kampu vrlo zanimljivo jer se prvi put nalaze u ulogama zapovjednika voda. Kaže da je obuka izazovna i zahtjevna, a zimski uvjeti dodatno pridonose realističnijoj slici. "Najveći je izazov vrijeme i teren. Hladnoća otežava obuku, a prošli smo tjedan imali i kišu. Blato je otežavalo kretanje pa smo za dolazak do određenih točaka trebali više vremena", rekao je Mijatović.

Tijekom kampa kontinuirano se radilo na poboljšavanju i održavanju tjelesne spremnosti kadeta. Satnik Igor Turk ističe da Zimski kamp 3 zahtijeva najviše kretanja, planiranja i kretanja kroz različite terene poput šuma, uzvisina, leda i blata, što sve iziskuje visoku razinu fizičke spremnosti. "Ovogodišnji kadeti dobro obavljaju sve zadatke i zadovoljan sam njihovim napretkom. Svakim se danom vidi poboljšanje, a oni ostaju motivirani i zainteresirani, unatoč hladnim uvjetima. Kamp nam je omogućio da doživimo stvarne zimske uvjete, što nije bio slučaj prethodnih godina kad smo gotovo imali proljetne uvjete zbog blagih zima", govori satnik.

Kadet desetnik Lovro Strnad ističe da se Zimski kamp 3 razlikuje od prethodnih po tome što su prošli kampovi bili više fokusirani na individualne zadatke i vođenje manjih postrojbi. "Ovdje je u pitanju veća postrojba i puno više elemenata koje treba uzeti u obzir. Zahtjevno je, ali ne toliko u fizičkom smislu kao u prethodnim kampovima, već u organizacijskom i konceptualnom. Koordinaciju ljudi istaknuo bih kao najzahtjevniji dio", rekao je kadet.

"Svako sudjelovanje hrvatskih vojnika u međunarodnim aktivnostima, od tečajeva i školovanja u inozemstvu, sudjelovanja u međunarodnim vježbama, NATO-ovim, UN-ovim i EU-ovim operacijama, misijama i aktivnostima potpore miru, pridonosi našem iskustvu i znanju koje ugrađujemo u sposobnost naših Oružanih snaga. Vjerujem kako će i naše sudjelovanje u aktivnosti u Mađarskoj kroz svakodnevnu obuku i vježbe s mađarskim i talijanskim kolegama pridonijeti da se popnemo još jednu stepenicu na putu prema izvrsnosti. Sudjelovanjem u ovoj aktivnosti još ćemo jednom potvrditi da pripadamo zajednici profesionalnih i obučenih vojski na čiju potporu naši građani, saveznici i partneri uvijek mogu računati", istaknula je pukovnica Mirna Bajčetić Šijanski

POKREĆE ME STJECANJE NOVIH ISKUSTAVA

RAZGOVOR

MIRNA BAJČETIĆ
ŠIJANSKI
ZAPOVJEDNICA 6. HRVCON-A
U MAĐARSKOJ

Uoči Međunarodnog dana žena razgovarali smo s pukovnicom Mirnom Bajčetić Šijanski zapovjednicom 6. hrvatskog kontingenta koji je u misiji u Mađarskoj. Premda je zastupljenost žena na odgovornim i visokim dužnostima u Hrvatskoj vojsci velika, ipak je pukovnica Šijanski prva žena koja će zapovjedati hrvatskim kontingentom u mirovnoj misiji što dodatno potvrđuje spomenutu tvrdnju. Sigurni smo da će i njezino iskustvo pomoći i ostalim ženama u Hrvatskoj vojsci odvažno graditi svoj profesionalni put.

ŠTO ZA VAS ZNAČI BITI PRVA ZAPOVJEDNICA HRVATSKOG KONTINGENTA U OVOJ MEĐUNARODNOJ AKTIVNOSTI?

Biti zapovjednica bilo koje cjeline ili postrojbe odgovorna je i zahtjevana dužnost. Iznimna je čast, ali i osobno zadovoljstvo kad nadređeni prepoznaaju tvoje sposobnosti i daju ti povjerenje za vođenje hrvatskog kontingenta u međunarodnu aktivnost. U međunarodnom okruženju ta je odgovornost još i veća. Osim toga što smo vojnici s jasno određenim vojnim zadaćama, u međunarodnoj aktivnosti svi smo mi prije svega predstavnici naše domovine i njezinih Oružanih snaga. To sam posebno naglasila pripadnicima kontingenta netom prije odlaska u Mađarsku te zatražila da prilikom izvršenja svih zadaća budu na čest i ponos domovine.

KAKO STE SE PRIPREMALI ZA OVU ODGOVORNU ULOGU I ŠTO VAS JE NAJVİŞE MOTIVIRALO DA JU PREUZMETE?

Od prvog dana u vojničkim čizmama i prve dužnosti zapovjednice desetine, svaka zadaća, vježba i teren, bila je priprema za novu dužnost pa tako i ovu trenutačnu zapovjednicu 6. HRVCON-a prednjih kopnenih snaga u sastavu međunarodne borbene grupe u Mađarskoj. Tijekom 19 godina djelatne vojne službe prošla sam sve zahtijevane razine vojnog školovanja, od Temeljne časničke škole, preko Napredne do Intergranske zapovjedno-stožerne izobrazbe. Na svim razinama školovanja stječemo kompetencije i osposobljavamo se upravo za vođenje i zapovijedanje postrojbama na slijednim razinama.

RAZGOVARAO
Tomislav Vidaković

FOTO
Filip Klen

RAZGOVOR // PUKOVNICA MIRNA BAJČETIĆ ŠIJANSKI

Osim toga, sudjelovanjem u NATO-ovojoj ojačanoj prednjoj aktivnosti u sastavu 3. HRVCON-a u Poljskoj stekla sam iskustvo rada u međunarodnom okruženju. Smatram kako mi je dužnost zapovjednice Združenog analitičkog središta u Obavještajnoj pukovniji, s koje sam upućena na dužnost u Mađarsku, dala poseban obol pripremi, ali i motivaciju za prijavu za sudjelovanje u trenutačnoj NATO-ovojoj međunarodnoj aktivnosti. Izazov za pomicanje granica i stjecanje novih iskustava ono je što me pokreće.

KOJI SU KLJUČNI CILJEVI I ZADACI HRVATSKOG KONTINGENTA U MAĐARSKOJ?

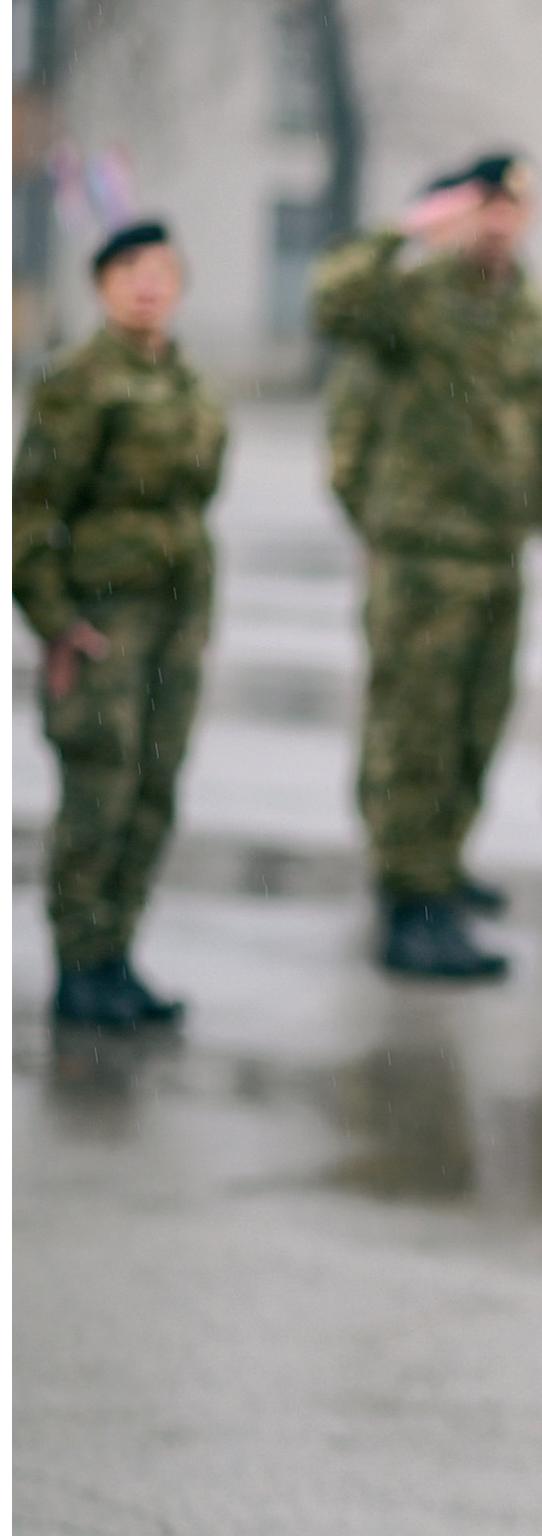
Glavna zadaća svih sastavnica kontingenta i pojedinačnih stožernih dužnosti u Zapovjedništvu borbene grupe provedba je obuke i zajedničkog uvežbavanja s našim saveznicima. Zajedničkom obukom i sudjelovanjem u vježbama koje su vrhunac obuke, povećava se interoperabilnost, odnosno razumijevanje i poznavanje sposobnosti saveznika, a samim time i sposobnost brzog odgovora u slučaju nastanka krize. Na taj se način unapređuje učinkovitost uporabe snage, jer kada znate što vaši saveznici s lijeve i desne strane mogu učiniti i s njima ste vrlo povezani, onda su i vaše sposobnosti i učinkovitost na maksimumu.

KAKO OCJENJUJUJETE VAŽNOST SURADNJE S MEĐUNARODnim PARTNERIMA U SKLOPU OVE AKTIVNOSTI?

Svako sudjelovanje hrvatskih vojnika u međunarodnim aktivnostima, od tečajeva i školovanja u inozemstvu, sudjelovanja u međunarodnim vježbama, NATO-ovim, UN-ovim i EU-ovim operacijama, misijama i aktivnostima potpore miru, pridonosi našem iskustvu i znanju koje ugrađujemo u sposobnost naših Oružanih snaga.

Vjerujem kako će i naše sudjelovanje u aktivnosti u Mađarskoj kroz svakodnevnu obuku i vježbe s mađarskim i talijanskim kolegama pridonijeti da se popnemo još jednu stepenicu na putu prema izvrsnosti. Sudjelovanjem u ovoj aktivnosti još ćemo jednom potvrditi da pripadamo zajednici profesionalnih i obučenih vojski na čiju potporu naši građani, saveznici i partneri uvijek mogu računati.

Po vojnoj stručnoj terminologiji rekla bih da prakticiram sudjelujući stil vođenja. U situacijama koje to dopuštaju, uvijek želim čuti mišljenje kolega i podređenih, a konačna je odluka na kraju moja. Kako god se stil zvao, smatram da prilikom vođenja i donošenja odluka, prije svega moramo biti ljudi i iskazivati poštovanje jedni prema drugima, jer samo tako možemo pridobiti povjerenje ljudi koje je ključno za uspješno vođenje

Posebnu ulogu u mojoj odlučivanju imaju iskustva starijih dočasnika. Tijekom karijere, od prvog dana, imala sam sreću biti okružena dočasnicima koji su sudjelovali u stvaranju Hrvatske vojske od samog početka. Oni su izvor znanja s prebogatim iskustvom i željom da ga prenesu nama časnicima nešto mlađih generacija

---

RAZGOVOR // PUKOVNICA MIRNA BAJČETIĆ ŠIJANSKI

KOJI SU NAJVJEĆI IZAZOVI S KOJIMA BI SE KONTINGENT MOGAO SUSRESTI U MAĐARSKOJ?

Tijekom obuke i priprema za upućivanje u ovu NATO-ovu aktivnost prednjih kopnenih snaga, kao i za vrijeme prvih dana boravka ovdje u Mađarskoj, od velikog značaja u pripremi za predstojeće zadaće i izazove bio je prijenos znanja i iskustava naših prethodnika. Svi kontingenti do sada, odradili su vrhunski posao, etablirali Hrvatsku vojsku visoko na ljestvici obučenih i sposobnih oružanih snaga, a nama visoko podignuli ljestvicu. Nadam se kako ćemo i mi još jednom pokazati da na Oružane snage RH naši građani, saveznici i partneri uvijek mogu računati te da ćemo se sa svim izazovima znati nositi, jer, kako je jedan naš bivši načelnik Glavnog stožera govorio, nema te zadaće koju hrvatski vojnik ne može izvršiti.

KAKO BISTE OPISALI SVOJ STIL VOĐENJA I ŠTO SMATRATE KLJUČNIM ZA USPJEŠNO ZAPOVIJEDANJE?

Po vojnoj stručnoj terminologiji rekla bih da prakticiram sudjelujući stil vođenja. U situacijama koje to dopuštaju, uvijek želim čuti mišljenje kolega i podređenih, a konačna je odluka na kraju moja. Kako god se stil zvao, smatram da prilikom vođenja i donošenja odluka, ponajprije moramo biti ljudi i iskazivati poštovanje jedni prema drugima, jer samo tako možemo pridobiti povjerenje ljudi koje je ključno za uspješno vođenje. Posebnu ulogu u mojojem odlučivanju imaju iskustva starijih dočasnika. Tijekom karijere, od prvog dana, imala sam sreću biti okružena dočasnicima koji su sudjelovali u stvaranju Hrvatske vojske od samog početka. Oni su izvor znanja s prebogatim iskustvom i željom da ga prenesu nama časnicima nešto mlađih generacija. Današnji moderni trendovi, u svim civilnim aspektima života, i u vojnem načinu funkcioniranja zahtijevaju kontinuiranu prilagodbu pristupa odnosno izgradnju novog proaktivnog načina vođenja. Ključna nit vodila je novog transformacijskog stila vođenja izgrađivanje je dobrih međuljudskih odnosa, nužnih za uspješno izvršavanje zadaća.

KAKO PLANIRATE ODRŽATI VISOKU RAZINU MOTIVACIJE I KOHEZIJE MEĐU PRIPADNICIMA KONTINGENTA?

6. HRVCON u Mađarskoj spoj je mladosti i iskustva, visokih profesionalaca i dobrih ljudi. Cilj mi je stvoriti cjelinu, izgraditi tim i stvoriti atmosferu koja će omogućiti izvršavanje zadaća na najvišoj razini, onako kako Hrvatska vojska to uvijek radi. Radni učinak najbolji je kad su ljudi motivirani. Smatram kako je ključ za održavanje motivacije dobar balans između postavljanja zadaća, zahtijevanih realizacija, sportskih aktivnosti, dostupnosti i kvalitetne ispunjenosti slobodnog vremena te potpora i razumijevanje obitelji iz domovine. Tome ću i težiti zajedno sa svojim malim stožerom ključnog osoblja kontingenta. Naše svakodnevne koordinacije započinju pitanjem "kako ste, kako su ljudi, jesu li zdravi, ima li kakvih problema?" a onda počinjemo sa zadaćama i obvezama koje su pred nama.

Nadam se da će sve časnice, dočasnice i vojnikinje svojim uspjesima biti uzor i poticaj mladim djevojkama i ženama da se prijave u Hrvatsku vojsku, kao što je meni prije 20 godina jedna tadašnja satnica bila uzor i poticaj za ulazak u vojsku

Tijekom 19 godina djelatne vojne službe prošla sam sve zahtijevane razine vojnog školovanja, od Temeljne časničke škole, preko Napredne do Interganske zapovjedno-stožerne izobrazbe. Na svim razinama školovanja stječemo kompetencije i sposobljavamo se upravo za vodenje i zapovijedanje postrojbama na slijednim razinama

KOLIKO ĆE SUDJELOVANJE U OVOJ AKTIVNOSTI PRIDONIJETI PROFESSIONALNOM RAZVOJU PRIPADNIKA KONTINGENTA?

Hrvatskim sudjelovanjem u NATO-ovim aktivnostima pridonosimo vjerodostojnosti i izgradnji vojnog kredibiliteta Saveza te povećavamo i naše sposobnosti. Ovo je idealna prilika za razmjenu iskustva sa saveznicima i stjecanje novih znanja i vještina. Vjerujem kako ćemo po povratku u domovinu, ta znanja i iskustva moći prenijeti u naše postrojbe i nastaviti pridonositi izvrsnosti Oružanih snaga RH. Upravo primjena ovdje stečenih iskustava u unapređenje našeg vojnog sustava zaokružuje sveobuhvatni doprinos ovakve međunarodne aktivnosti, opravdava i daje smisao našem sudjelovanju ovdje u Mađarskoj.

SMATRATE LI DA ĆE VAŠE ISKUSTVO OTVORITI VRATA VEĆEM BROJU ŽENA NA ZAPOVJEDnim DUŽNOSTIMA U MEĐUNARODnim MISIJAMA?

Iskreno se nadam da hoće! U Hrvatskoj vojski zaista ima mnogo žena koje svojim iskustvom, znanjem, stručnošću i sposobnošću mogu preuzeti zapovjedne dužnosti na različitim razinama, u domovini i u međunarodnim misijama. Neke od njih i sad su na odgovornim zapovjednim, voditeljskim i drugim dužnostima. Sposobne i vrijedne žene u svim su postrojbama i cjelinama, ali nisu glasne i ne eksponiraju se pa se zato manje zna o njima. Nadam se da će sve časnice, dočasnice i vojnikinje svojim uspjesima biti uzor i poticaj mladim djevojkama i ženama da se prijave u Hrvatsku vojsku, kao što je meni prije 20 godina jedna tadašnja satnica bila uzor i poticaj za ulazak u vojsku.

ZzKP

Potkraj siječnja provedena je u Luksemburgu međunarodna vojna vježba Cyber Unity 25. Sudjelovali su predstavnici članica NATO-a i partnerskih zemalja: Hrvatske, Slovenije, Bugarske, Crne Gore, Sjeverne Makedonije, Rumunjske, Albanije, Kosova, Grčke i Armenije. Hrvatski predstavnici, pripadnici Zapovjedništva za kibernetički prostor, uspjeli su riješiti među prvima sve zadatke u jednom danu te osvojiti prva četiri mesta u ukupnom poretku iako su za rješavanje bila predviđena dva radna dana

CYBER UNITY 25

Cilj vježbe bio je testirati sposobnosti tehničke vojne skupine za brzi odgovor na kibernetičke incidente (Military Computer Emergency Response Team – MilCERT); unapređenje mehanizama obrane, odnosno tehničkih sposobnosti (mrežna forenzika, forenzika krajnje točke, lov na prijetnje, reverzni inženjering i sl.); uvježbavanje procedura dijeljenja informacija korištenjem NATO-ove platforme; komunikacija i suradnja unutar tima i s nadležnim zapovjedništvom te suradnja članica NATO-a i partnerskih zemalja.

Osim MilCERT-a, na vježbi je sudjelovalo i Pomorsko operativno središte (Military Operational Center – MOC). Njegova je zadaća koordinacija između Združenog operativnog središta i MilCERT-a. Članovi MOC-a raspravljali su u skladu sa zadanim scenarijem o postojećim kibernetičkim prijetnjama

TEKST

Dolores Uroč Tončina

FOTO

ZzKP

ma i način suočavanja s njima te su usmjeravali rad evaluirajući MilCERT-ova izvješća o stanju. Članovi Plavog tima, koji su uvježbavali obrambene kibernetičke sposobnosti, bili su u ulozi MilCERT-a. Podijeljeni u dvije ekipe, paralelno su rješavali jednak scenarij koji je postavio Crveni tim i organizator vježbe. Vježba je bila

Osim MilCERT-a, na vježbi je sudjelovalo i Pomorsko operativno središte (Military Operational Center – MOC). Njegova je zadaća koordinacija između Združenog operativnog središta i MilCERT-a. Članovi MOC-a raspravljali su u skladu sa zadanim scenarijem o postojećim kibernetičkim prijetnjama i načinu suočavanja s njima te su usmjeravali rad evaluirajući MilCERT-ova izvješća o stanju

natjecateljska: timovima su predstavljeni zadaci u skladu s fazama napada, koji su, prema složenosti, vrednovani bodovima.

Pripadnici ZzKP-a ističu kako je vježba zahtijevala veliku angažiranost. Pet dana sudionici su se susretali s različitim alatima za detekciju kompromitiranih segmenata mreže, brojnim pripremnim aktivnostima prije same vježbe te vrlo složenim zadacima vezano uz rješavanje incidenata tijekom vježbe. Scenariji su kreirani tako da nakon rješavanja pojedinog zadatka svaki sudionik ostvari određen broj bodova. Hrvatski predstavnici uspjeli su riješiti među prvima sve zadatke tijekom jednog dana te osvojiti prva četiri mesta

Članovi Plavog tima, koji su uvježbavali obrambene kibernetičke sposobnosti, bili su u ulozi MilCERT-a. Podijeljeni u dvije ekipe, paralelno su rješavali jednak scenarij koji je postavio Crveni tim i organizator vježbe. Vježba je bila natjecateljska: timovima su predstavljeni zadaci u skladu s fazama napada, koji su, prema složenosti, vrednovani bodovima

Rank	Name	Score/Max Score	Completed Tasks/Available Tasks
1	bt01User06	1670/1670	39/39
2	bt01User01	1670/1670	35/35
3	bt01User09	1670/1670	36/35
4	bt01User10	1670/1670	38/35
5	bt01User02	1520/1670	32/35
6	bt01User04	1520/1670	32/35

u ukupnom poretku iako su za rješavanje bila predviđena dva radna dana.

Nakon rješavanja pripremnih zadataka, na red je došlo sudjelovanje na prvoj vježbi. Kreatori vježbe sudjelovali su kao Crveni tim, a predstavnici zemalja sudionica bili su podijeljeni u dva plava tima. Hrvatski su predstavnici bili u timu zajedno s Bugarskom, Sjevernom Makedonijom, Armenijom, Grčkom i Crnom Gorom.

Na kraju možemo zaključiti kako je vježba odlično koncipirana: počevši od lakših dijelova pa do zadataka za koje je bilo potrebno uložiti veći napor. U svakom slučaju, važno je nastaviti sudjelovanje na vježbi jer daje odličan uvid u stručnu osposobljenost sudionika – pojedinačno, ali i u sklopu tima.

OSRH

SPAJANJE NESPOJIVOГ

TEKST

Tomislav Vidaković

FOTO

Nikolina Kiseljak, privatna arhiva

Vojnikinja i akademska slikarica
Nikolina Kiseljak sredinom veljače održala je svoju drugu samostalnu podvodnu izložbu, organiziranu uz pomoć ronilačkog kluba DPS Zagreb. Ekipa Hrvatskog vojnika imala je čast prisustvovati tom nesvakidašnjem događaju

Otprilike pet posto svjetskog oceanskog dna detaljno je istraženo i kartirano u visokoj rezoluciji. Iako su znanstvenici prikupili mnoštvo podataka o morima i oceanima, velik dio podmorja, uključujući duboke oceanske jarke i ekosustave, još uvijek je neistražen. Posebno je važno istaknuti da, iako voda prekriva više od 70 posto Zemljine površine, istraživanje dubokog podmorja napreduje sporije od istraživanja svemira. Stoga ne iznenađuje što čovjeka oduvijek privlače morske dubine.

Misterij i velika opasnost dva su najvažnija faktora kad se govori o ronjenju. Nepoznato i mistično mnoge ljude privlači tom izrazito opasnom sportu. Ronjenje s bocama pruža nevjerojatno iskustvo istraživanja podvodnog svijeta, ali dolazi i s određenim rizicima. Većina tih opasnosti može se izbjegći pravilnom obukom, pridržavanjem sigurnosnih protokola i korištenjem ispravne opreme. Međutim, bez obzira na to nužan je oprez jer dekompresijska bolest, barotrauma pluća i sinusa, hipotermija i plinska embolija nisu stanja koja treba olako shvaćati.

UMJETNOST U SPORTU

Kako izgleda kad se tako jedan opasan, ali i privlačan sport spoji s umjetnošću imali smo priliku doživjeti na Zimskom plivalištu Mladost na zagrebačkoj Trešnjevcu, gdje je vojnikinja Nikolina Kiseljak organizirala podvodnu izložbu. Nikolina je inače pripadnica 2. motorizirane bojne Pume i akademska slikarica. O ovoj smo *renesansnoj vojnikinji* opširnije pisali početkom prošle godine, kad je u povodu obilježavanja 31. obljetnice 7. gardijske brigade Puma organizirala izložbu svojih radova zajedno s kolegama Zoranom Bahatom i Zlatkom Hergotićem. Popis Nikolininih interesa podujli je: proteže se od ronjenja i sinkroniziranog plivanja preko speleologije i planinarstva pa sve do plesa, pjevanja, sviranja gitare, snowboardingu, pa čak i ragbijata. Između svih aktivnosti kojima se Nikolina bavi, ovaj ćemo se put zadržati samo na ronjenju i slikarstvu.

OSRH

U bazenu Zimskog plivališta Mladost na dubini od četiri metra bilo je izloženo 20 radova nastalih kombiniranim tehnikama. Nikolina preferira akril, te su i njezini radovi većinom u toj tehničici. Inspiraciju pronađazi najčešće u prirodi te, kako sama kaže, često vidi svoj budući rad na vodenim površinama ili formacijama oblaka na nebu. Ovo joj je druga samostalna podvodna izložba.

STRAST PREMA ČUVANJU PRIRODE

Nikolina ima završen napredni tečaj ronjenja Advanced Open Water Diver, kao i tečaj podvodne arheologije. Certificirani je voditelj ronjenja, a završila je i tečajeve Rescue Scuba Diver, DAN Basic Life Support te obuku Oxygen First Aid. Kao članica ronilačkog kluba DPS Zagreb često provodi ekološke akcije čišćenja podmorja duž Jadranske obale te vađenja zaostalih ribarskih mreža i alata iz morskih dubina. Kad razgovarate s tako otvorenom osobom, možete vidjeti da joj energije ne nedostaje. Govoreći o budućim projektima, ističe želju za povezivanjem svojeg ronilačkog kluba s OSRH na čišćenju podmorja oko svih današnjih i bivših pomorskih baza HRM-a. Kad smo u redakciji Hrvatskog vojnika dobili poziv za podvodnu izložbu, isprva smo bili malo skeptični u vezi s ronjenjem s bocama. Međutim, kad smo vidjeli da iza svega stoji dobro nam poznata Nikolina, brzo su sve sumnje i strahovi otklonjeni. Znali smo da smo u dobrim rukama. Nikolina nas je dočekala na plivalištu i brzo nam objasnila osnove ronjenja. Kako pravilno koristiti opremu, kako komunicirati pod vodom te koje sve opasnosti vrebaju prilikom ronjenja s bocama. Brzo nam je postalo jasno kako smo u rukama iskusne osobe. Po završetku obuke *na suho*, započelo je upoznavanje opreme. Nikolina je objasnila kako pravilno disati kroz regulator i na što obratiti pažnju pod vodom. Već sam osjećaj stavljanja opreme bio je poseban – boca na leđima bila je znatno teža nego što smo očekivali, a maska i peraje dodatno su pojačavale dojam ulaska u sasvim novi svijet.

Nikolina Kiseljak izložbom je pokazala da umjetnost nema granica. Spojila je disciplinu vojničkog života s kreativnom slobodom slikarstva i omogućila iskustvo koje nitko od posjetitelja neće zaboraviti

Prvi udah pod vodom bio je najčudniji trenutak. Mozak na trenutak šalje signale panike jer nije prirodno disati ispod površine, ali nakon nekoliko dubokih i smirenih udihova tijelo se priviknulo. Osjećaj bestežinskog stanja i lakoće kretanja bio je nevjerojatan. Zvukovi su se prigušili, a jedino što se moglo čuti bio je vlastiti dah i povremeni mješurići zraka koji su se dizali prema površini. Svaki pokret pod vodom bio je sporiji i smireniji nego na kopnu, što daje osjećaj potpunog opuštanja.

Kad smo završili, izlazak iz bazena bio je popraćen neizbjježnim osmijehom na licu i nevjerojatnim osjećajem postignuća. Ako vam se ikad pruži prilika za ronjenje s bocama, preporučujemo da je iskoristite – taj osjećaj slobode pod vodom nešto je što se ne može usporediti ni s čim drugim.

JEDINSTVENO ISKUSTVO

U fascinantnom spoju discipline, umjetnosti i tehničke preciznosti, vojnikinja i strastvena roniteljica ostvarila je jedinstven projekt – izložbu slike na dnu bazena. Ta inovativna inicijativa spojila je njezinu vojnu karijeru, koja zahtijeva vrhunsku tjelesnu spremnost i mentalnu otpornost, s kreativnim izražavanjem kroz slikarstvo, demonstrirajući kako se naizgled nespojive vještine mogu nadopunjavati u neочекivanim okruženjima.

Instalacija u bazenu omogućila je posjetiteljima s ronilačkom opremom doživljaj umjetnosti iz potpuno nove perspektive, pri čemu su uvjeti pod vodom, poput loma svjetlosti i lebdećih čestica, dodatno naglasili vizualni dojam izloženih djela.

Kako izgleda kad se ronjenje spoji s umjetnošću, imali smo priliku doživjeti na Zimskom plivalištu Mladost u Zagrebu, gdje je vojnikinja Nikolina Kiseljak organizirala podvodnu izložbu. Nikolina je inače pripadnica 2. motorizirane bojne Pume i akademска slikarica

Taj jedinstven spoj vojnih i umjetničkih vještina naglašava mogućnost kreativnog izražavanja unutar discipline i preciznosti, karakterističnih za vojni poziv. Izložba je istodobno služila kao eksperiment u istraživanju percepcije umjetnosti u ekstremnim uvjetima, potičući raspravu o novim načinima prezentacije likovnih djela.

Nikolina Kiseljak izložbom je pokazala da umjetnost nema granica. Spojila je disciplinu vojničkog života s kreativnom slobodom slikarstva i omogućila iskustvo koje nitko od posjetitelja neće zaboraviti. Njezina podvodna galerija nije bila samo vizualni spektakl već i poruka o neograničenim mogućnostima umjetničkog izražavanja – čak i ispod površine vode.

S obzirom na jako širok raspon interesa ove vojnikinje, veselimo se njezinim idućim projektima u kojima će spajati naizgled nespojivo. Hoće li to biti pjevanje na snowboardu ili koncert za vrijeme ragbijske utakmice, ili pak izložba u nekoj pećini, ne znamo, ali ono što sigurno znamo je da će Nikolina naći način kako bi nas zadivila svojim sposobnostima spajanja nespojivog.

OSRH

Glavni cilj predavanja bio je približiti svakodnevnu psihologiju ljudima te pokazati kako psiholozi govore na temelju znanstvenih istraživanja, a ne špekulacija. Jedan od ciljeva bio je pokazati kako se psiholozi ne bave samo bolestima i neugodnim stanjima nego i ugodnim stanjima, kao što su sreća ili ljubav

TJEDAN

PSIHOLOGIJE U HRVATSKOJ

TEKST

Hrvoje Lončarević

FOTO

ZzP

Povodom 18. tjedna psihologije u Hrvatskoj pod geslom *Čuvajmo mentalno zdravlje* u vojarni "1. gardijske brigade Tigrovi-Croatia" održana su sredinom veljače predavanja za djelatnike Ministarstva obrane i Oružanih snaga Republike Hrvatske. Održale su ga satnica Ivana Selak časnica za vojnu psihologiju Zapovjedništva za potporu i bojnica Marina Kovačić psihologinja Pukovnije Vojne policije i supervizantica kognitivo-bihevioralne terapije.

Satnica Selak prvi je dana održala predavanje pod nazivom *Formula sreće – kako postati i ostati sretan* u kojem je iznijela mnoge predodžbe koje ljudi imaju vezano za sreću te objasnila što je u njima istina, a što nije. Pritom je koristila otkrića mnogih znanstvenih istraživanja koja su provedena na temu sreće te objasnila "formulu sreće" i pokazala nekoliko vježbi za koje je znanstveno utvrđeno da dovode do većeg zadovoljstva životom. Glavni cilj predavanja bio je približiti svakodnevnu psihologiju ljudima te pokazati kako psiholozi govore na temelju znanstvenih istraživanja, a ne špekulacija. Jedan od ciljeva bio je pokazati kako se psiholozi ne bave samo bolestima i neugodnim stanjima nego i ugodnim stanjima, kao što su sreća, ljubav i sl. Satnica Selak istaknula je neke čimbenike koji utječu na naš doživljaj ispunjenosti i zadovoljstva životom: emocionalnu dobrobit, samoprihvatanje i samopoštovanje, dobre socijalne odnose, ciljeve i smisao života, psihološku prilagodljivost te optimizam i zahvalnost. Svi ovi čimbenici zajedno čine složeni psihološki okvir sreće, koji nije samo rezultat okolnosti, već i naših unutarnjih stavova, emocija i ponašanja, istaknula je satnica. Na pitanje može li ocijeniti kakav je dojam predavanje ostavilo kod slušatelja rekla je: "Mislim da su slušatelji bili vrlo zadovoljni predavanjem. Aktivno su sudjelovali svojim razmišljanjima i iskustvima. Tijekom predavanja slikali su prezentaciju i imali mnoga pitanja. Nekolicina sudionika došla je prokomentirati različita prikazana istraživanja, a dobila sam informacije da u svojoj radnoj okolini prenose znanja koja su dobili na predavanju. A to je najvažnije, da se znanje proširi bilo na formalan (putem predavanja) ili neformalan način (usmenom predajom)".

"Uvjerenje da je psihoterapija samo za 'slabe' osobe ili osobe sa psihičkim bolestima, ne samo da je netočno već i opasno, jer osoba koja u to vjeruje neće uopće potražiti potrebnu pomoć ili će značajno produljiti svoju patnju smatrajući da njezin problem 'nije dovoljno velik' za psihoterapiju"

Drugog dana predavanja bojnica Kovačić održala je predavanje na temu *Psihoterapija pod povećalom – za koga je, kako funkcioniра, kako izgleda terapijski susret i druga pitanja*. Govorila je o psihoterapiji kao obliku psihološke potpore s kojim se u Hrvatskoj većina ljudi nije osobno susrela. Istaknula je kako su zbog toga, ali i prisutne stigme, kod većeg dijela javnosti prisutna uvjerenja o psihoterapiji koja su u većoj ili manjoj mjeri pogrešna, a značajno utječe na vjerojatnost da će osoba potražiti psihološku pomoć onda kad joj je potrebna. "Tjedan psihologije u Hrvatskoj uvijek je dobra prilika da se važne teme iz područja psihičkog zdravlja približe javnosti pa tako i našim pripadnicima", naglasila je bojnica Kovačić.

MITOVI O PSIHOTERAPIJI

Temeljni cilj predavanja bio je destigmatizacija traženja psihološke pomoći i potpore. "Nastojala sam izbjegavati suhoparne definicije već na jednostavan način uz primjere pojasniti pojmove vezane uz temu. Primjerice, naglasiti ključne razlike između struka koje primarno povezujemo sa psihičkim zdravljem - psihijatar, psiholog, psihoterapeut te što korisnici njihovih usluga mogu očekivati i dobiti. Zatim sam navela nekoliko mitova o psihoterapiji i objasnila zbog čega je važno imati točne informacije. Primjerice, uvjerenje da je psihoterapija samo za 'slabe' osobe i/ili osobe sa psihičkim bolestima, ne samo da je netočno već je i opasno, jer osoba koja u to vjeruje neće uopće potražiti potrebnu pomoć ili će značajno produljiti svoju patnju smatrajući da njezin problem 'nije dovoljno velik' za psihoterapiju", naglasila je bojnica Kovačić. Na predavanju su ukratko spomenuti psihoterapijski pravci priznati u Republici Hrvatskoj i načela po kojima osoba može odlučiti kojem se psihoterapeutu obratiti za pomoć. Okosnica predavanja bilo je

detaljno objašnjenje kako izgledaju psihoterapijski susreti u kognitivno-bihevioralnoj terapiji, jednoj od vodećih psihoterapija po učinkovitosti u rješavanju različitih problema psihičkog zdravlja (paničnih napada, depresije, specifičnih fobija, opsesivno-kompulzivnog poremećaja, PTSP-a, ovisnosti, itd.) kao i u postizanju osobnih i profesionalnih ciljeva rasta i razvoja. Bojnica Kovačić istaknula je da veći broj vojnika oključava potražiti psihološku pomoć onda kad im je potrebna. "Kad govorimo o kategoriji vojnika, njima je dostupnost psihološke pomoći unutar vojnog sustava često uvjetovana razumijevanjem i senzibilitetom zapovjednog kadra, jer imaju smanjenu mogućnost ili nemogućnost izravnog kontakta s vojnim psihologom. Zbog toga je od presudne važnosti uspostavljanje kvalitetne komunikacije između vojnog psihologa i zapovjednika na svim razinama te psahoedukacija zapovjednog kadra o njihovoj važnoj ulozi u destigmatizaciji traženja psihološke pomoći." Polaznici su predavanje ocijenili korisnim pa je to poticaj da se s takvom i sličnim aktivnostima nastavi djelovati unutar vojnog sustava.

PZB

ČETVRT STOLJEĆA ELITNE POSTROJBE

"Biti pripadnik Počasno-zaštitne bojne prije svega je čast i ponos i zato svi pripadnici postrojbe svoje zadaće izvršavaju iznimno motivirani i vođeni sloganom - *Čast, dužnost, domovina* što je snažan imperativ da u svakom trenutku moraju biti spremni odgovoriti na nove izazove i zadaće", rekao je zapovjednik Počasno-zaštitne satnije brigadir Tihomir Zebec

Počasno-zaštitna bojna, elitna postrojba Hrvatske vojske, slijednica je 1. hrvatskog gardijskog zbora, čiji su pripadnici sudjelovanjem u Domovinskom ratu dali znatan doprinos ostvarenju hrvatskog povijesnog sna o samostalnoj i suverenoj državi. U vojarni "1. hrvatski gardijski zbor" na zagrebačkom Tuškancu svečano je obilježena 25. obljetnica ustrojavanja Počasno-zaštitne bojne. Uručene su pohvale i nagrade pripadnicima Bojne te crvene beretke njezinim novim pripadnicima, koji su uspješno završili selekcijsku i integracijsku obuku. Crvenu beretku s grbom Počasno-zaštitne bojne primilo je devet pripadnica i pripadnika.

TEKST

Janja Marijanović Šaravanja
Nataša Fortuna Višnecki

FOTO

Počasno-zaštitna bojna / T. Bušljeta, F. Glas, D. Andrišek, M. Beljan

Uz bivše i sadašnje pripadnike postrojbe na proslavi su bili i brojni uzvanici, među kojima i predsjednik Republike Hrvatske i vrhovni zapovjednik OSRH Zoran Milanović, izaslanik predsjednika Vlade RH državni tajnik Ministarstva obrane Branko Hrg, načelnik Glavnog stožera OSRH general-pukovnik Tihomir Kundid, predstojnik Ureda Predsjednika RH Orsat Miljenić, vojni ordinarij mons. Jure Bogdan, zapovjednik HVU-a general-bojnik Slaven Zdilar, načelnik Operativne uprave GS-a OSRH general-bojnik Denis Tretinjak i mnogi drugi. General-pukovnik Kundid rekao je da se sve vojske svijeta referiraju na svoju povijest i iz nje crpe snagu i motivaciju.

PZB

"Dok razmišljamo o procesu razvoja Počasno-zaštitne bojne pogled uvijek mora biti usmjeren prema budućnosti u smislu razvoja, napretka i prilagodbe za sve ono što vas očekuje u vremenima koja su pred vama. Čuvajte i razvijajte one vrijednosti koje ovu postrojbu obilježavaju kao jedinstvenu", poručio je načelnik Glavnog stožera OSRH. U prigodnom obraćanju zapovjednik Počasno-zaštitne satnije brigadir Tihomir Žebec naglasio je kako je današnji dan prilika da se s posebnim pjetetom i poštovanjem prisjetimo 76 vitezova 1. hrvatskog gardijskog zbora, heroja Domovinskog rata koji su položili svoje živote na oltar domovine.

"Čuvajte i razvijajte one vrijednosti koje ovu postrojbu obilježavaju kao jedinstvenu", poručio je načelnik Glavnog stožera OSRH general-pukovnik Tihomir Kundid

"Biti pripadnik Počasno-zaštitne bojne prije svega je čast i ponos i zato svi pripadnici postrojbe svoje zadaće izvršavaju iznimno motivirani i vođeni sloganom - *Čast, dužnost, domovina* što je snažan imperativ da u svakom trenutku moraju biti spremni odgovoriti na nove izazove i zadaće", rekao je zapovjednik.

U programu obilježavanja izvedena je nova inačica vojno-akrobatske vježbe Počasne satnije uz pratnju Simfonijskog puhačkog orkestra OSRH. Pripadnici vojno-akrobatskog voda još jednom su unatoč komplikiranoj koreografiji s puškama pokazali izvanrednu koordinaciju kroz usklađen niz pokreta, bacanja, vrtnji, hvatanja, koraka... Na svečanosti je nastupila i Klapa "Sveti Juraj" Hrvatske ratne mornarice. U sklopu obilježavanja 25. obljetnice izaslanstvo Počasno-zaštitne bojne položilo je vijenac i zapalilo svjeće na Mirogoju i kod spomen-obilježja poginulim pripadnicima 1. hrvatskog gardijskog zbora, a misu u spomen na sve poginule pripadnike postrojbe te poginule i nestale hrvatske branitelje služio je vojni ordinarij mons. Jure Bogdan.

USTROJ I ZADAĆE POČASNO-ZAŠTITNE BOJNE

Zapovjedništvo – operativno, personalno, materijalno i financijsko planiranje i upravljanje.

Počasna satnija – provodi protokolarno-ceremonijalne radnje za potrebe državnog i vojnog vrha, pruža potporu Vojnom ordinarijatu, udrugama proizišlim iz Domovinskog rata kao i civilnim institucijama u RH. Protokolarno-ceremonijalne radnje provode se prigodom dočeka i ispraćaja Predsjednika RH, stranih predsjednika, premijera i ministara obrane, prigodom počasnih pozdrava te polaganja vijenaca u posebnim prigodama.

Zaštitna satnija – zadužena za vanjsko osiguranje štićenih objekata (Predsjednički dvori, Vila Prekrije), prijavnice na ulazima u štićene objekte, te osiguranje vojarne na Tuškancu. Osiguranje se provodi neprekidno, u svim meteouvjetima, u različitim oblicima, unaprijed određenim snagama, sredstvima i mjerama zaštite.

Satnija za osiguranje – obavlja unutarnje osiguranje Predsjedničkih dvora, protudiverzijsku zaštitu na ulazima u objekte i sanitetsko-toksikološko osiguranje.

Posadna satnija – zadužena za osiguranje četiri lokacije na Velikom Brijunu i osiguranje otoka Krasica, pruža potporu u prijevozu kopnom i morem, obavlja protudiverzijske i protueksplozionske preglede podmorja, provodi osiguranje Predsjednika RH za vrijeme boravka na otočju, te u suradnji s Uredom Predsjednika organizira službene prijmove na Brijunima.

Satnija za potporu – namijenjena za protokolarnu, prometnu, administrativnu i sportsku potporu cijeloj bojni te Uredu Predsjednika RH, a po ukazanim potrebama MORH-u i OSRH.

Počasno-zaštitna bojna slovi kao jedna od najelitnijih postrojbi Hrvatske vojske i pristožerna je postrojba Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske čija je glavna misija osiguranje i zaštita Predsjednika Republike i vrhovnog zapovjednika OSRH te provedba počasno-ceremonijalnih radnji za potrebe državnog i vojnog vrha.

DAN OTVORENIH VRATA I SVEĆANA AKADEMIJA

Više od stotinu najmlađih posjetitelja u pratinji roditelja i obitelji, kao i velik broj osnovnoškolaca i srednjoškolaca posjetilo je 22. veljače 2025. zagrebačku vojarnu "1. hrvatski gardijski zbor" u kojoj je održan Dan otvorenih vrata Počasno-zaštitne bojne povodom obilježavanja 25. obljetnice ustrojavanja ove elitne postrojbe Hrvatske vojske. Brojni posjetitelji imali su prigodu upoznati se sa životom i radom pripadnika postrojbe koja je zadužena za izvršavanje počasno-ceremonijalnih zadaća te zadaća zaštite i osiguranja. Organiziran je bio bogat program uključujući izložbu opreme i naoružanja koju koriste pripadnici Po-

Na svečanoj akademiji u velikoj dvorani Doma HV-a "Zvonimir" u Zagrebu posjetitelji su imali prigodu čuti glazbene izvedbe Dječjeg zbora Osnovne škole Jabukovac, Jazz orkestra Hrvatske vojske, Klape "Sveti Juraj" HRM-a i vokalistice Nike Pastuović.

U sklopu obilježavanja 25. obljetnice izaslanstvo Počasno-zaštitne bojne položilo je vijenac i zapalilo svijeće na Mirogoju

časno-zaštitne bojne, prezentaciju demonstracije rukovanja osobnim naoružanjem kroz prikaz rada uvježbane desetine koja provodi borbenе drijlove s jurišnom puškom VHS i samokresom HS. Mogli su se vidjeti i specifični postupci pripadnika protudiverzijske zaštite prilikom pronalaska i neutralizacije eksplozivne naprave uz pomoć vojnog psa te demonstracija rada osiguranja prilikom napada na štićenu osobu. Svoje jedinstvene sposobnosti pokazali su i pripadnici vojno-akrobatskog voda svojim uvijek atraktivnim nastupom, a kroz funkcionalne vojne vježbe bile su prikazane i fizičke pripreme pripadnika Počasno-zaštitne bojne.

U sklopu obilježavanja obljetnice održana je i svećana akademija 24. veljače u velikoj dvorani Doma HV-a "Zvonimir" u Zagrebu. Posjetitelji su imali prigodu čuti glazbene izvedbe Dječjeg zbora Osnovne škole Jabukovac, Jazz orkestra Hrvatske vojske, Klape "Sveti Juraj" HRM-a i vokalistice Nike Pastuović.

VOJNA INDUSTRIJA

Veliki sajam vojne opreme i naoružanja u Ujedinjenim Arapskim Emiratima jedinstven je po tome što na njemu izlažu gotovo svi svjetski relevantni proizvođači vojne opreme i naoružanja. Želja im je zajednička – što dublji prodor na bogato tržište Arapskog poluotoka i okolnih regija. No, to ne znači da i tamošnji proizvođači nisu pokazali vlastite proizvode. U ovom smo se pregledu najzanimljivijih predstavljenih oružja koncentrirali na kopnene sustave

Od 17. do 21. veljače 2025. u Abu Dhabiju održano je dosad najveće izdanje dvaju poznatih međunarodnih vojnih sajmova koje organiziraju Ujedinjeni Arapski Emirati (UAE). To je 17. izdanje IDEX-a, fokusiranog na kopnenu i zračnu domenu, te osmo izdanje NAVDEX-a, posvećenog ratnim

mornaricama. Održana je i popratna Međunarodna obrambena konferencija, koja je, uz konglomerat ADNEC, organizirana s Ministarstvom obrane i državnom obrambeno-sigurnosnom institucijom Tawazun. Ukratko, u Emiratima su se okupile vođe svetske tvrtke i stručnjaci iz vojne

Ilustracija: ADNEC Group

ايدكس

25

TEKST
Ivan Galović

industrije, ali i donositelji odluka, kako bi predstavili najnovije tehnologije i rješenja iz tog područja i o njima raspravljali. IDEX i NAVDEX okupili su čak 1565 izlagača iz 65 zemalja, uključujući i Hrvatsku. Iako je UAE veliki kupac stranih sustava za opremanje svojih oružanih snaga, puno ulaže u vojnu industriju: 213 domaćih tvrtki izlagalo je na čak 25 000 četvornih metara. Na sajmovima je prikazano više od 3300 proizvoda i tehnologija.

OKLOP PRIVLAČI POZORNOST

Kao i uvijek, oklopni sustavi bili su među najatraktivnijim izložcima na IDEX-u, u halama i vanjskim prostorima centra ADNEC. Tvrta KNDS France prvi je put predstavila tenk

Aduti tvrtke KNDS France izloženi u Abu Dhabiju.
Sljeva: haubica CAESAR 6 x 6 Mk1, tenk Leclerc XLR i borbeno vozilo pješaštva VBCI MK 2

Leclerc XLR na Bliskom istoku. To naglašava njezinu stratešku ambiciju da ojača svoju prisutnost na tamošnjem tržištu. Vojska UAE-a već ima te tenkove, baš kao i Jordan. Jedno od najvažnijih poboljšanja na novoj inačici odnosi se na paljbenu moć. Zadržan je top gлатke cijevi od 120 mm, ali sad ima i mogućnost ispaljivanja programabilnog streljiva sljedeće generacije. Obrambene sposobnosti tenka dodatno su ojačane modularnim oklopnim paketima koji nude povećanu otpornost na kinetičke i eksplozivne prijetnje. Zaštitni komplet protiv RPG-a osigurava preživljavanje u urbanim borbenim okruženjima, u kojima je rizik od zasjede i dalje visok. Pokretan dizelskim motorom od 1500 KS, Leclerc XLR može se pohvaliti iznimnim omjerom snage i mase te maksimalnom brzinom od 72 km/h na cestama. Hidropneumatski sustav ovjesa čini tenk prikladnim za operacije u pustinjama i neravnim krajevima Bliskog istoka. Međutim, ono što izdvaja Leclerc XLR od prethodnika integracija je u digitalnu komunikacijsko-senzorsku mrežu SCORION. Južnokorejska tvrtka Hyundai Rotem predstavila je K2ME,

Foto: KNDS France

VOJNA INDUSTRIJA

inačicu tenka K2 Black Panther namjenjenu bliskoistočnom tržištu. Neki su mediji objavili da Južna Koreja pregovara s UAE-om i Saudijskom Arabijom o ugovoru za te tenkove, uključujući transfer tehnologije. Uz Hyundai, u ponudu su uključene još neke južnokorejske tvrtke: SNT Dynamics i SNT Motive, koje su prikazale vlastite motore za tenk K2. Takav je pogon već bio integriran i u turski tenk Altay, a SNT Dynamics nedavno je potpisao ugovor za isporuku tenkova K2 opremljenih domaćim motorima za južnokorejsku vojsku. Proizvođač navodi da je K2ME dizajniran za djelovanje u pustinjskim uvjetima, što podrazumijeva poboljšane sustave hlađenja i filtracije. Borbena masa tenka K2ME iznosi približno 60 tona. Glavno je naoružanje top s glatkom cijevi kalibra 120 mm duljine cijevi 55 kalibara sa sustavom za automatsko punjenje koji ima 40 metaka, uključujući programibilno streljivo. K2ME zaštićen je poboljšanim kompozitnim oklopom, koji pokriva tijelo i kupolu, a uključuje i južnokorejski aktivni sustav zaštite KAPS 2 te ometače dronova. Vozilo je opremljeno sustavom nuklearne, biološke i kemijske zaštite, automatskim sustavom za gašenje požara i sustavom za uvid u situaciju unutar 360 stupnjeva. Značajke upravljanja paljborom uključuju GPS/INS navigaciju, funkciju lovca-ubojice i automatsko otkrivanje i praćenje cilja.

VOZILA NA KOTAČIMA

Još jedan svjetski poznat konglomerat, britanski BAE Systems, predstavio je amfibijsko borbeno vozilo ACV. Izvorno je razvijeno za američke marinice na temelju IVECO-ove platforme na kotačima SuperAV

Foto: US Army / Capt. Thomas McCarty

Lako oklopno vozilo NGTV-H na testiranju Američke kopnene vojske na poligonu Hohenfels u Njemačkoj. Proizvođač, tvrtka GM Defense, želi ga plasirati na bliskoistočno tržište, što je potvrđeno na IDEX-u

Britanski BAE Systems predstavio je amfibijsko borbeno vozilo ACV. Izvorno je razvijeno za američke marinice na temelju IVECO-ove platforme na kotačima SuperAV

Foto: BAE Systems

Foto: Milrem Robotics

ACV (Amphibious Combat Vehicle). Izvorno je razvijeno za američke marinice na osnovama IVECO-ove platforme na kotačima SuperAV, ali sad se traži širenje na međunarodno tržište. Proizvođač navodi: "Platforma 8 x 8 jedinstvena je kombinacija prave amfibijske sposobnosti na otvorenom moru i kopnene mobilnosti na najzahtjevnijim terenima." Uz mogućnost integriranja budućih tehnologija i prilagođavanja širokom spektru oružja za izravnu i neizravnu paljbu, serija vozila ACV danas ima četiri inačice. Transporter ACV-P (Personnel) može prevesti 13 borbeno opremljenih marinaca i tri člana posade; zapovjedni ACV-C (Command) ima više radnih stanica za održavanje svijesti o situaciji i upravljanje njom; borbeno vozilo pješaštva ACV-30 ima top u kalibru 30 mm, ali i ostavlja dovoljno prostora za prijevoz; logistički ACV-R (Recovery) ima mogućnosti održavanja i popravka na terenu. Osim za borbenu uporabu, ACV je dizajniran i za humanitarne misije, a zbog mogućnosti kretanja u poplavljениm područjima, kao i onima pogodenim katastrofama, ponuđen je i civilnim institucijama.

GM Defense, tvrtka koja je vojno krilo američkog General Motors-a, na IDEX-u je najavila partnerstvo s emiratskim konglomeratom Edge Group. Cilj je istraživanje mogućnosti proizvodnje u UAE-u taktičkog lako oklopnog vozila na hibridni pogon NGTV-H (Next Generation Tactical Vehicle-Hybrid) te njegov regionalni plasman. Primjerak prikazan u Abu Dhabiju imao je integriran lanser Edgeova lutajućeg streljiva (*loitering munition*) Hunter SP. Osim vozila NGTV-H, dvije će tvrtke surađivati i na promociji taktičkog vozila ISV (Infantry Squad Vehicle). Vozilo NGTV-H prošlo je testiranja s Američkom vojskom, ponavljajući na vježbi Combined Resolve 25-1 u Njemačkoj. Izgrađen na platformi vozila Chevrolet Silverado 3500HD/ZR2, NGTV-H ima otprilike 85 posto komponenti jednakih onima na civilnom rođaku. Platforma nudi konfiguracije s dva, četiri i šest sjedala za zadaće poput zapovijedanja i nadzora, evakuacije unesrećenih te integraciju sustava za suzbijanje besposadnih letjelica. Pogon vozila NGTV-H integrira GM-ov turbodizelski motor 2.8L Duramax s baterijskim paketom. Sigurnosni sustavi uklju-

Milremovo borbeno vozilo HAVOC na kotačima u konfiguraciji 8 x 8. Opremljeno je topom kalibra 30 mm, a na cesti postiže maksimalnu brzinu od 110 km/h

čuju zaštitu od prevrtanja, sustav protiv blokiranja kotača, elektroničku kontrolu stabilnosti i sigurnosne pojaseve u četiri i pet točaka. Vozilo je dizajnirano da bude spremno za autonomiju, s opcijama za rad bez posade i modularnim dodatnim paketima oklopa za poboljšanu zaštitu u opasnim okruženjima. NGTV-H ima sposobnost prijenosa energije u druge sustave kao što je punjenje baterija ili rad kao uređaj za napajanje drugih sustava.

AM General, američka tvrtka koja je s vozilom Joint Light Tactical Vehicle (JLTV) razvila nasljednika legendarnog Humveea, na IDEX-u je prvi put javno izložila najnoviju inačicu JLTV A2. Tjesno surađujući s Američkom vojskom, AM General unosi više od 250 inženjerskih novina kako bi krajnji korisnik dobio uvelike poboljšano vozilo. Među ključne promjene ubraja se smanjenje unutarnje i vanjske razine buke, poboljšana zaštita od korozije te poboljšana ekonomičnost goriva. Raznovrsnost sposobnosti i ubojitost vozila istaknute su integracijom daljinski upravljanog oružnog sustava Hornet Air Guard, s konceptom protudronske obrane uporabom rasprskavajućeg streljiva.

VELIK IZBOR ZA TOPNIKE

Ambicije tvrtke KNDS France na bliskoistočnom tržištu idu toliko daleko da je nedavno u Abu Dhabiju utemeljila podružnicu KNDS Emirates. Među sustavima predstavljenim na IDEX-u je i daljinski upravljana kupola s višenamjenskom oružnom stanicom RAPIDFire, koja integrira top CT40 kalibra 40 mm i umjetnu inteligenciju. U njoj su elektrooptički sustavi koje je dizajnirao Thales, a može koristiti najnovije teleskopsko streljivo 40 mm koje je razvio CTA International. Sustav ima zanimljivu paljbenu moć: s do 140 metaka spremnih za ispaljivanje jedna se letjelica može bez ponovnog punjenja presretati tridesetak puta. Kupola s teleskopskim streljivom

KOPNENI ROBOTI

Izvorno estonska tvrtka Milrem Robotics vodeći je svjetski proizvođač kopnenih besposadnih borbenih vozila. Prije dvije godine većinski udio u vlasništvu kupio je emiratski Edge. Na IDEX-u je predstavljeno borbeno vozilo na kotačima HAVOC, konfiguracije 8x8, opremljeno topom kalibra 30 mm. Tvrtka navodi da robustan dizajn i napredni hibridni pogon omogućuju integraciju oružja velikog kalibra, ali uz zadržavanje preciznosti. Bitan je dio HAVOC-a hibridno-električni pogon koji osigurava veći radijus kretanja, koje je gotovo nečujno. Masa približno 15 tona bez korisnog tereta, HAVOC na cesti postiže maksimalnu brzinu od 110 km/h, a izvan nje do 55 km/h. Opremljen je oklopom koji pruža balističku zaštitu razine STANAG 4569 (L4),

što deklariра otpornost na paljbu do kalibra 14,5 mm. Protuminska zaštita je na razini STANAG 4569 (L1).

RCV je dizajniran s osnovnim kapacitetom korisne nosivosti od pet tona, nudeći fleksibilnost za integraciju nosivosti specifične za misiju ili oružnih sustava. HAVOC je dostupan u nekoliko inačica i to kao vozilo za paljbenu potporu, odnosno borbeno vozilo pješaštva, protuzračni sustav i kao minopolagač. Kao BVP ima Kongsbergovu kupolu MCT-30, a u protuzračnim konfiguracijama dolazi s topom kalibra 30 mm i lanserima projektila Frankenburg te Kongsbergovim lanserom Halcon HS2. U inačici minopolagača dolazi s minopolagačem tvrtke KNDS. Proizvođač napominje da je HAVOC nadopunjjen navigacijskim sustavima temeljenim na umjetnoj inteligenciji. Zahvaljujući tome HAVOC bi se trebao nositi s napadnim i obrambenim operacijama u različitim okruženjima i klimatskim uvjetima te na različitim terenima.

Kopnenog robota predstavio je i KNDS. Nazvan je Centurio-X30 i ističe se topom od 30 mm, ali postavljenim na daljinski upravljanu kupolu ARX 30. U kupoli je top 30M781MPG s maksimalnim učinkovitim dometom od 1500 metara, inačica topa s helikoptera Tiger optimizirana za kopno. Centurio je posebno razvijen za pružanje jake paljbene potpore *iskrcajnim* postrojbama. Robot može analizirati bojište u stvarnom vremenu, prilagođavajući kretanje kako bi izbjegao zapreke. Ta sposobnost znatno smanjuje opterećenje operatera tijekom rutinskih ophodnji ili izvidničkih misija u scenarijima niskog intenziteta. Kad je angažiran u borbama visokog intenziteta, Centurio može isporučiti preciznu paljbu bez izlaganja osoblja. ARX 30 opremljen je sustavima za ciljanje koji uključuju CCD kamere u boji visoke rezolucije, nehladiću infracrvenu kameru za termalno snimanje i laserski daljinomjer za precizno mjerjenje udaljenosti. Top 30M781MPG omogućuje podešivu brzinu paljbe, u rasponu od 225 metaka u minuti u kontroliranim napadima do visoke brzine od 720 metaka u minuti kad je potrebna kontinuirana paljba. Izbor streljiva uključuje visokoeksplozivne zapaljive metke (HEI) za protupješačke mete i ciljeve u neoklopljenim vozilima, visokoeksplozivne zapaljive metke za probijanje oklopa (SAPHEI) za napad na lako oklopljene prijetnje te metke za obuku.

VOJNA INDUSTRIJA

Foto: EDGE Group

Altaf je prvi od četiri broda iz projekta Falaj 3. Izgrađen je u brodogradilištu Abu Dhabi Ship Building. Može djelovati i uz obalu i na otvorenom moru

OD SINGAPURA DO ARAPSKOG POLUOTOKA

Ratna mornarica UAE-a iskoristila je sajam NAVDEX kako bi uvela u operativnu uporabu novi odobalni ophodni brod (OPV), a tvrtka Edge predstavila je brodograđevni dio svoje grupe. Altaf je prvi od četiri broda unutar projekta Falaj 3. Izgrađen je u brodogradilištu Abu Dhabi Ship Building (ADSB). Izvorni dizajn pripada singapskoj tvrtki ST Engineering, koja je pružila i tehničku pomoć pri izgradnji. OPV se može pohvaliti dizajnom koji smanjuje radarski presjek, infracrvene i akustične potpisne.

Plovilo može djelovati uz obalu te na otvorenom moru, a ima sposobnosti protuzračnog, protupovršinskog, protupodmorničkog i asimetričnog djelovanja. Ukcavala do 39 članova posade. Duljina Altafa je 60, širina 9,5, a maksimalni gaz 3,4 m; istisnina je 640 t pri punom opterećenju.

Cetiri glavna motora omogućit će brzine veće od 26 čvorova i doplov od 2000 nautičkih milja pri brzini krstarenja od 16 čvorova. Brodski sustavi napajaju se iz četiri generatora ukupne nazivne snage 1,2 MW.

Plovilo je opremljeno naprednim sustavom upravljanja borbom, senzorima i oružjem za protuzračno, protupovršinsko i protupodmorničko ratovanje, kao i sustavima NBKO zaštite.

Osim za borbena djelovanja, OPV će se koristiti i za misije suzbijanja piratstva te trgovine narkoticima, nadzor nad ribarstvom, traganje i spašavanje, nadzor pomorske granice i djelovanje u slučaju zagadjenja mora naftom. Edge želi prodavati slične brodove potencijalnim kupcima u Aziji, Africi i na Bliskom istoku.

NAVDEX نافدكس

Ilustracija: ADNEC Group

Foto: Dassault

40 mm prilagođena je i francuskom borbenom oklopnom vozilu pješaštva VBCI (Véhicule Blindé de Combat d'Infanterie). Dakle, sad je tu nova inačica VBCI MK 2, koja može biti specijalizirana za obaranje dronova, ali i djelovati protiv lako oklopnih vozila i različitih dobro zaštićenih ciljeva. Dodatnu snagu daje joj lanser protuklopnih projektila AKERON MP. Na sajmu je prikazana i KNDS-ova haubica CAESAR 6 x 6 Mk 1. Poznata po robustnosti, pouzdanosti i jednostavnosti održavanja, pokazala je učinkovitost i u protupobunjeničkim operacijama i u sukobima visokog intenziteta u Ukrajini. Topnički sustavi bili su među najzastupljenijim u centru ADNEC. Češka tvrtka Excalibur Army predstavila je samohodni haubički topnički sustav na kotačima MORANA kalibra 155 mm i cijevi duljine kalibra 52 s automatskim sustavom punjenja. Haubica ima brzinu na cesti od 90 km/h, a automatizirani sustavi omogućavaju da bude spremna za paljbu unutar 40 sekundi nakon zaustavljanja. Cjelokupnim procesom, od namještanja oružja do punjenja streljiva i gađanja, upravlja se iz kabine, čime se posadi jamči maksimalna sigurnost. Dijagnostički sustav prati operativne parametre i otkriva potencijalne kvarove, pojednostavujući održavanje i nabavu pričuvnih dijelova. Proizvođač navodi da se sustav ističe visokom preciznoću paljbe i operativnim dometom do 41,5 km. Otvorena arhitektura sustava omogućuje integraciju s drugim rješenjima za upravljanje paljbom prilagođenim zahtjevima korisnika.

Kineska državna tvrtka NORINCO tržištu Bliskog istoka prvi je put ponudila novu samohodnu haubicu SH16A kalibra 155 mm. Sustav je postavljen na podvozje s kotačima VN-22 konfiguracije 8 x 8. Kinezzi ističu da je SH16A u potpunosti razvijen i spreman za proizvodnju po primitku narudžbi. NORINCO je zadnjih godina razvio nekoliko topničkih platformi na kotačima, prelazeći s kalibra 152 mm, koji se koristi u sustavima ruskog podrijetla, na NATO-ov standardni kalibr 155 mm. SH16A slijedi prethodne modele kao što su SH1 i SH15 i prvi je put predstavljen na China Air Showu 2024. Haubica može ispaljivati više vrsta streljiva, uključujući konvencionalne granate, laserski vođene projektili i streljivo za napad odozgo (top-attack). Maksimalni domet ovisi o vrsti streljiva, dosežući do 56 km s plinski potpomognutim projektilima. Kupola mase 14 tona dizajnirana je da bude kompatibilna s različitim tipovima podvozja, uključujući platforme na gusjenicama te na kotačima. Uključuje automatski punjač kapaciteta 30 metaka, koji omogućuje brzo ponovno

PRVI RAFALE F4 ZA UAE

Francuska tvrtka Dassault prikazala je u Abu Dhabiju umanjene modele aviona Rafale C i besposadne letjelice nEUROn. Istaknuto je da je prvi proizvedeni Rafale u najnovijoj inačici F4 netom prije IDEX-a predan UAE-u, no ostao je u Francuskoj zbog letnih testiranja. Zemlja s Arapskog poluotoka potpisala je u prosincu 2021. s Francuskom ugovor vrijedan 17 milijardi eura za 80 aviona Rafale F4, a plan je da budu isporučeni između 2027. i 2031. Rafale F4 zamjenit će UAE-ovu flotu aviona Mirage 2000-9 nabavljenu krajem 1990-ih. Standard F4 uključuje poboljšanja u računalnoj obradi podataka, instalaciju različitih senzora potpomognutih umjetnom inteligencijom i nadograđeni zaslon na kacigi. Postoje i preduvjeti za integraciju budućih oružnih sustava.

punjeno zamjenom spremnika. Sustav za upravljanje paljbom automatizira podešavanje oružja, namještanje upaljača i punjenje projektila. Obrambeni sustavi uključuju bacачe dimnih granata na električni pogon i mogućnost daljinske oružne stanice. Podvozje VN-22 ima nosivost veću od 15 tona, za razliku od sedam ili osam tona na prethodnim modelima, što omogućuje integraciju dodatnih oklopnih i oružnih sustava. Najveća brzina vozila iznosi 110 km/h (!). Kina nudi i transfer tehnologije te sporazume o zajedničkoj proizvodnji.

I JOŠ HAUBICA

Indijska tvrtka Kalyani Strategic Systems predstavila je haubički topnički sustav Multiterrain Artillery Gun (MArG) kalibra 155/45 mm. Proizvođač tvrdi da je to prvi svjetski sustav od 155 mm montiran na pokretljivo vozilo na kotačima u konfiguraciji 4 x 4. Za kalibr veći od 105 mm uobičajene

su konfiguracije 6 x 6 ili 8 x 8. Ukupna masa sustava je 23,5 tona, a može se raspoređivati na strmim i zahtjevnim terenima. Domet je veći od 36 km s konvencionalnim projektilima. Brzina paljbe je deset projektila u tri minute u intenzivnom načinu rada te 42 projektila u 60 minuta u kontinuiranom načinu rada. MArG ima spremnik kapaciteta 18 projektila, a spremanj je za djelovanje za minutu i pol danju i dvije minute noću. Dodatne značajke MarG-a 45 uključuju raspon elevacije od -2 do +72 stupnja i azimut od 25 stupnjeva lijevo i desno. Južnokorejska tvrtka Hanwha Aerospace prvi je put predstavila samohodnu haubicu K9 Thunder u najnovijoj inačici K9A1 opremljenoj domaćim motorom od 1000 KS. Ruska tvrtka Uralvagonzavod predstavila je haubicu na kotačima 152 mm 2S44 Giacint-K, koja je navodno projektirana u najkraćem mogućem roku kao izvedenica haubice Malva. Uzbekistan je prvi put sudjelovao na IDEX-u. Predstavio je samohodnu haubicu To'fon (Grom) kalibra 155 mm postavljenu na kamionsko podvozje. Na prvi pogled može se usporediti s francuskim CAESAR-om i izraelskim ATOMOS-om. Može ispaljivati granate potpomognute raketama na 50 km, a brzina paljbe je sedam granata u minuti. To'fon koristi GPS i inercijski navigacijski sustav (INS) za precizne udare, ima oklopjenu kabinu za četiri do šest osoba, u skladu sa sigurnosnim standardima NATO-a. Vozilo pokreće motor od 335 KS, koji mu omogućuje brzinu od 100 km/h uz ukupnu masu od 27 tona.

UAE radi i na višečijevnim raketnim lanserima. Tamošnja tvrtka Calidus predstavila je BARQ, postavljen na kamionsko podvozje 4 x 4. Proizvođač navodi da kombinira vrlo brz manevar, korištenje raket različitih kalibara (122, 220 i 300 mm), pa čak i integraciju lutajućeg streljiva. Kamion pokreće motor od 375 KS, postiže najveću brzinu od 125 km/h s autonomijom kretanja do 700 km. Dizajniran je za brzo raspoređivanje, a može ga prevoziti C-130 Hercules i drugi veći zrakoplovi. Calidus je predstavio i novi samohodni topnički sustav LAHAB kalibra 155/52 mm, koji ovisno o streljivu može gađati ciljeve udaljene do 56 kilometara. Automatski punjač omogućuje brzinu paljbe do osam metaka u minuti. Dizajniran je i za simultane udare više metaka (MRSI), što omogućuje koordinirane plotune na više ciljeva. Sustav može imati 28 granata spremnih za ispaljivanje i dodatne 22 u pričuvi. Ključna je operativna prednost LAHAB-a sposobnost brzog prelaska između kretanja i paljbe, s vremenom postavljanja kraćim od minute. Sustav je izgrađen na podvozju dizajnij-

AMBICIOZNI EDGE

Emiratska vojnoindustrijska grupa Edge pokazala je na IDEX-u da je sve ambicioznija – prikazala je više od 200 rješenja i usluga. Njezin portfelj obuhvaća domene zraka, kopna, mora, elektroničkog ratovanja, kibernetičkog prostora i svemira.

Među predstavljenim su rješenjima autonomni sustavi kao što su besposadni helikopter HT-100 te besposadne borbene letjelice Jeniah i Garmoosha. Grupa je izložila i seriju precizno navođenog streljiva Al Tariq, protubrodski projektil MANSUP-ER i raketni sustav protuzračne obrane Skynight.

Kopneni sektor uključivao je sustave poput višenamjenskog lako ophodnog vozila Ajban MK2, modularnog borbenog vozila pješaštva Radban i oklopног transportera Hafeet MK2 6 x 6.

Dio izložbenog prostora koncerna Edge na sajmu IDEX 2025

Foto: EDGE Group

VOJNA INDUSTRIJА

PONUDA S JUGA AFRIKE

Središnje mjesto na štandu južnoafričke tvrtke Milkor zauzimala je besposadna borbena letjelica Milkor 380, dizajnirana za višenamjenske operacije. S letnom izdržljivošću od 30 sati i dometom većim od 4000 km, velikim kapacitetom korisne nosivosti od 1500 kg i mogućnostima nadzora i napada, Milkor 380 čini se modernim sustavom. Modularni dizajn omogućuje nošenje raznovrsnog korisnog tereta, uključujući elektrooptičke senzore, navođeno streljivo i napredne komunikacijske sustave. Tvrta je predstavila i oklopna vozila, uključujući Milkor Frontier i Milkor Vanguard MRAP (Mine-Resistant Ambush Protected Vehicle). Frontier je lako pješačko pokretno vozilo (IMV) za specijalne snage, izviđanje i sigurnosne operacije oko granica. Milkor Vanguard MRAP nudi zaštitu od mina, improviziranih eksplozivnih naprava i balističkih prijetnji.

Milkor ima i pomorske platforme: obalni ophodni brod (Inshore Patrol Craft – IPC), dizajniran za obalnu obranu, provedbu zakona i misije protiv piratstva.

Duljina IPC-a je 12 metara, puna istinsina deset tona, a ima prostor za četiri člana posade. Dva glavna motora snage 450 ili 500 KS omogućavaju maksimalnu brzinu od 47 čvorova i doplov od 600 do 1000 nautičkih milja pri brzini krstarenja od 25 do 30 čvorova.

ranom da izdrži brutomasu vozila od 36 tona. Snaga motora je 724 KS, a automatski mjenjač ima sedam stupnjeva prijenosa. Zaštita i sposobnost preživljavanja LAHAB-a uskladene su sa standardima STANAG 4569. Prostor za motor i kabina za posadu zaštićeni su automatskim sustavom za suzbijanje požara koji smanjuje rizike povezane s mehaničkim kvarovima ili izravnim napadima.

Sustav kemijske, biološke, radiološke i nuklearne zaštite zadužen je za sigurnost posade u kontaminiranom

AM General,
američka tvrtka
koja je s vozilom
JLTV razvila
nasljednika
legendarnog
Humveea, na
INDEX-u je prvi
put javno izložila
najnoviju inačicu
JLTV A2

Foto: AM General

Turski
ASELSAN
predstavio je
oklopna vozila i
minobacače

Foto: ADNEC Group

okruženju. Kako bi se ojačale obrambene sposobnosti na maloj udaljenosti, LAHAB se može opremiti strojnicom 12,7 mm, dostupnom u konfiguracijama oružnih stanica s ručnim i daljinskim upravljanjem. Bacači dimnih granata poboljšavaju takтиčko prikrivanje pa sustav tako može izbjegi protivničko motrenje i ciljanje.

Razvoj LAHAB-a uskladen je s težnjom UAE-a za smanjenjem ovisnosti o stranim dobavljačima uz izgradnju održive i konkurenčne vojne industrije. Dok fokus ostaje na opremanju domaćih snaga, modularna arhitektura sustava i kompatibilnost s NATO-om čvrsta su osnova za potencijalni izvoz.

MINOBACAČI IZ CIJELOG SVIJETA

Turska tvrtka ASELSAN predstavila je automatizirane minobacačke sustave ALKAR 100/81 u kalibru 81 mm i ALKAR 100/120 u kalibru 120 mm. Imaju podsustave za automatsko usmjeravanje cijevi te za upravljanje paljbom i precizno rukovanje streljivom. Sa značajkama kao što je integracija meteoroloških podataka u stvarnom vremenu, balističko računanje i automatizirano gađanje ciljeva, ALKAR smanjuje potrebu za velikim angažmanom osoblja. Svestrani sustav kompatibilan je s vozilima na gusjenicama, takтиčkim vozilima na kotačima i stacionarnim platformama.

Slovačka obrambena industrijija predstavila je novi samohodni minobacački sustav AM120 u kalibru 120 mm. Razvoj ga je ZTS Špecial u suradnji s ključnim partnerima, tvrtkama Kerametal i Czechoslovak Group. AM120 postavljen je na podvozje Tatra 815-7 konfiguracije 6 x 6 i ima oklopnu kabину Puma L2 Long. Minobacački sustav dizajniran je za brzo

Foto: ASELSAN

Organizatori iz tvrtke ADNEC Group objavili su nakon zatvaranja INDEX-a 2025 da se za iduće izdanje sajma, koje će se u centru ADNEC održati za dvije godine, prijavilo već 70 posto ovogodišnjih izlagača

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

Na temelju članka 4. stavka 1. Pravilnika o kriterijima i postupku odabira osoba koje se upućuju na osposobljavanje za časnika (Narodne novine, br. 158/13.), u dalnjem tekstu: Pravilnik,

objavljuje
INTERNI OGLAS
za upućivanje

- **djelatnih časnika na prekvalifikaciju za časnike borbenog roda zrakoplovstvo**
- **djelatnih vojnika / mornara i djelatnih dočasnika na osposobljavanje za časnike borbenog roda zrakoplovstvo.**

Izrazi koji se koriste u internom oglasu, a imaju rodno značenje, odnose se jednakom na muški i ženski spol.

Uvjeti:

- završen najmanje prijediplomski sveučilišni studij ili stručni studij bilo kojeg usmjerenja
- navršenih najviše 27 godina života do kraja 2025. godine
- djelatni vojnik / mornar mora imati najmanje jednu službenu ocjenu.

Kandidati osim navedenih uvjeta moraju ispunjavati i uvjete iz članka 34., 35. i 43. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.).

Očekivano upućivanje na osposobljavanje za časnika je rujan 2025. godine. Osposobljavanje traje tri godine. Raspored nakon uspješno završenog osposobljavanja bit će u skladu s rodom te potrebama službe na području cijele Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju traženih uvjeta dostavljaju se u Središnjicu za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb. Dodatne obavijesti kandidati mogu dobiti na tel.: 01/3784-812 i 01/3784-813.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave oglasa u Hrvatskom vojniku.

RATNA MORNARICA

TALIJANSKI NOSAČ Z

Talijanska ratna mornarica službeno je od korporacije Fincantieri 7. prosinca 2024. preuzela najnoviji ratni brod – Trieste (L9890). S obzirom na to da je ugovor za njegovu gradnju, vrijedan 1,19 milijardi eura, potpisani u lipnju 2015., te da će proći najmanje godina prije nego što posada prođe obuku, Trieste će ući u operativnu uporabu najmanje deset godina od potpisivanja ugovora. Malo ili puno? Zasigurno se moglo i brže. S druge strane, Trieste je građen u vremenima kad se u europskim državnim proračunima naviše štedjelo upravo na oružanim snagama.

Trieste ne bi bio nikad izgrađen da njegov prethodnik, laki nosač zrakoplova Giuseppe Garibaldi, nije posustao zbog starosti: povučen je iz uporabe u listopadu 2024. Kako ni višenamjenski nosač zrakoplova Cavour više nije u *najboljim godinama* (porinut je sad već daleke 2004.), talijanska mornarica trebala je novi višenamjenski nosač. On je jedan od jamaca da će ostati dominantna sila na Jadranu, te uz francusku mornaricu, dominantna na Sredozemlju. Doduše, iz Couraura se može *iscijediti* još desetak godina operativne uporabe. Problem nije samo u tome što će

Cavour sve češće biti na popravcima i remontima već i u činjenici da će mu zbog toga jako rasti troškovi uporabe. Izvjesno je da bi neka nova velika križa na Sredozemlju mogla zateći brod Cavour *nasukan* u suhom doku.

PROJEKTIRANJE NA TEMELJU PRIJAŠNJIH ISKUSTAVA

Kako se teritorij Italije najvećim dijelom proteže na Apenskom poluotoku i dvama velikim otocima, važnost ratne mornarice je dominantna. Po važnosti, grane talijanskih oružanih snaga rangiraju se s ratnom mornaricom na prvom, ratnim

Na papiru, najveći brod ratne mornarice naših jadranskih susjeda bolji je od svojeg prethodnika Cavoura. Međutim, osmišljen je i projektiran u vrijeme kad je u Europi vladala stabilnija sigurnosna situacija nego danas. Riječ je stoga o višenamjenskom, a ne o *klasičnom ratnom plovilu*

TEKST
Mario Galić

RAKOPLOVA TRIESTE

Foto: Marina Militare Italiana / Ministero della Difesa

zrakoplovstvom na drugom, te kopnjom vojskom na trećem mjestu. Zbog toga je ratna mornarica najbolje opremljena. Ratno zrakoplovstvo ne zaostaje puno, s obzirom na nabavu višenamjenskih borbenih aviona pete generacije F-35A i F-35B Lightning II. No zato je kopnena vojska spala na manje od 200 zastarjelih tenkova Ariete. Kako bi neki mogli ostati u operativnoj uporabi do dolaska novih, planira se modernizacija 125 primjeraka (opširnije vidi tekst Ariete – prva modernizacija talijanskog tenka, HV br. 695). Budući da je Ministarstvo obrane Italije odustalo

ITS Trieste – impresivan izgled najnovijeg i gabaritima najvećeg postignuća suvremene talijanske vojne brodogradnje na fotografiji koju je objavilo talijansko Ministarstvo obrane

od kupnje Leoparda 2A8 tvrtke KNDS Deutschland, novi je odabir KF51 Panther. Tenk je razvila njemačka tvrtka Rheinmetall, a za potrebe talijanske vojske sastavljat će ga domaći konglomerat Leonardo. Nakon što Ministarstvo obrane potpiše ugovore za isporuku 132 Panthersa, prvi bi trebali stići u talijanske tenkovske postrojbe 2027. godine. Procijenjena vrijednost ugovora je 8,2 milijarde eura. Nosač Trieste (L9890) projektiran je na temelju iskustava stečenih tijekom operativne uporabe nosača Giuseppe Garibaldi i, još više, višenamjenskog nosača Cavour. On je i pokušaj da se otklone uočeni nedostaci i brod učini učinkovitim.

Giuseppe Garibaldi projektiran je 1970-ih, kad su u modi bili vrlo mali ili laki nosači zrakoplova. Duljina je neznatno prelazila 180 metara. Stoga ne čudi da se takve nosače često klasificira kao krstarice s ravnom palubom. Trend gradnje

RATNA MORNARICA

takvih nosača potakla je britanska Kraljevska ratna mornarica s klasom Invincible. Prvotno su bili projektirani za protupodmornička djelovanja na sjevernom Atlantiku, a letna skupina trebala se isključivo sastojati od helikoptera Sea King. Naknadno je letna skupina ojačana avionima Sea Harrier sa sposobnostima kratkog / okomitog polijetanja i slijetanja (V/STOL). To je učinjeno kako bi brodovi dobili barem nekakvu mogućnost samoobrane od sovjetskih bombardera naoružanih protubrodskim vođenim projektilima velikog dometa.

Uz klasu Invincible i nosač Giuseppe Garibaldi, u tu skupinu ulazi i španjolski laki nosač Príncipe de Asturias, koji je povučen iz uporabe još prije 12 godina. Na tim osnovama brodogradilište Bazán (danas Navantia) izgradilo je laki nosač HTMS Chakri Naruebet za tajlandsku mornaricu. Australija, Brazil, Filipini i neke druge zemlje imali su planove za kupnju ili gradnju laka nosača, no odustali su od njih.

SVE VEĆI I VEĆI! A BOLJI?

Laki nosači zrakoplova / krstarice s ravnom palubom građeni su u vrijeme hladnog rata, kad su sovjetske podmornice bile iznimna prijetnja. No SSSR se raspao 1991. i prijetnja je nestala, a s njom i potreba za velikim protupodmorničkim brodovima.

Novi posthладноратовски svjetski po-redak donio je nove zadaće ratnim mornaricama. Umjesto isključive potrebe za borbenim djelovanjima, javila se povećana potreba za mirovnim operacijama, koja je iziskivala potpuno novi tip broda – višenamjenski nosač. Ti se novi brodovi na engleskom jeziku klasificiraju kao aircraft carrier-landing helicopter dock (u slobodnjem prijevodu: nosač zrakoplova – platforma za polijetanje i slijetanje helikoptera). To je pokušaj da se što vjernije opiše njihova namjena, oni su zapravo višenamjenski. Osim što nose borbene zrakoplove i transportne helikoptere, ti brodovi na krmi imaju mokri dok te su sposobni prevoziti desantne čamce i najmanje satniju mornaričkog pješaštva. Imaju i velike mogućnosti smještaja civila, uključujući i bolnice za liječenje ozljedenih.

Foto: NATO Maritime Command Naples

Prizor s palube broda Giuseppe Garibaldi na NATO-ovoј vježbi 2011. godine. S duljinom od 180,2 metra, imao je hangar dug 110 metara i odgovarajuće borbene sposobnosti, pa je spadao u kategoriju laka nosača

Takvi su brodovi uvelike prilagođeni humanitarnim i mirovnim operacijama na štetu *klasičnih* borbenih djelovanja.

Talijanska ratna mornarica bila je među prvima koje su se odlučile na gradnju višenamjenskog nosača. Cavour je done davno bio najveći ratni brod izgrađen u Italiji nakon Drugog svjetskog rata, a sad je to Trieste. Po punoj istisnini od 27 100 tona, Cavour je otprilike dvostruko nadmašio Garibaldiju. S duljinom preko svega od 244 m premašuje Garibaldiju za oko 60 m. Tu je i širina od 39, te gaz od 8,8 m.

Cavour je ušao u operativnu uporabu sredinom 2009. godine. O njemu se tad govorilo kao o višenamjenskom ratnom brodu, sa širim spektrom sposobnosti nego na *tradicionalnim* nosačima zrakoplova. Danas je i zapovjedni brod talijanske mornarice, te je označen kao nosač STOVL konfiguracije (Short Take-Off/Vertical Landing – kratko polijetanje / vertikalno slijetanje). Pod tim širokim spektrom sposobnosti smatra se nadzor mora, projekcija snage, provedba amfibij-

skih i ekspedicijskih zadaća, operacije održanja mira, neborbena evakuacija, humanitarna pomoć i saniranje posljedica prirodnih katastrofa.

U trupu Cavoura je devet paluba, a dodatnih je pet na zapovjednom otoku na letnoj palubi. Brodski hangar nije ograničen samo na letjelice. Može biti i garaža za različita vojna vozila, s ukupnom masom oko tisuću tona. U osnovi, s površinom od 2500 m² u maksimalnom visinom od 7,2 m može smjestiti 12 helikoptera AW101 ili osam jurišnih aviona Boeing AV-8B Harrier II Plus. Naravno, potonje uskoro zamjenjuju V/STOL avioni F-35B Lightning II. Uz nosač Cavour, u skupinu višenamjenskih nosača ulazi i francuska klasa Mistral. Tvrta DCNS (danas Naval Group) izgradila je za francusku mornaricu tri broda, a još dva trebala su biti isporučena Rusiji. Međutim, nakon izbjivanja ukrajinske krize 2014. godine, prije isporuke preprodani su Egiptu. Višenamjenski nosač je i španjolski Juan Carlos I. Na osnovi njegova dizajna australiska mornarica dobila je dva višenamjenska nosača klase Canberra. Uz tehničku pomoć Navantije, turski Sedef Shipyard izgradio je nosač TCG Anadolu (L-400).

VIŠENAMJENSKI BROD

Kad je Trieste naručen sad već davnog lipnja 2015., talijanska mornarica očekivala je da će dobiti brod koji će po svim odlikama biti bolji od Cavoura. To se zaista i dogodilo. Na papiru, Trieste je bolji od Cavoura. Međutim, prije deset godina tek su rijetki tvrdili da Putin neće stati samo na Krimu. Svi ostali nisu mogli ili željeli vjerovati da će Rusija 2022. godine pokrenuti agresiju na Ukrajinu i tako potpuno promijeniti sigurnosnu sliku Europe. Uzmu li se u obzir današnje obrambene potrebe članica NATO-a, Trieste je projektiran i građen za neko prošlo svršeno vrijeme. Talijanska ratna mornarica zato ne deklarira Trieste kao laki nosač zrakoplova. Na talijanskem jeziku nazivaju ga Unita d'Assalto Anfibio Multiruolo, odnosno višenamjenskom amfibijsko-jurišnom jedinicom. Na engleskome ga nazivaju Landing Helicopter Dock, odnosno nosačem heli-

Foto: UK MOD / Crown copyright 2024 / AS1 Amber Mayall RAF

Leteći radar Merlin Crowsnest u službi britanske Kraljevske ratne mornarice: motrenje se ostvaruje s pomoću rotirajuće antene smještene u kućištu (radom) koje se napuhuje, pa na lijevom boku helikoptera izgleda poput balona

LETEĆI RADAR?

Najveći je nedostatak Triestea kao zapovjednog mjeseta nedostatak ključnog tipa letjelice – letećeg radara. Bez katapulte i sa skakaonicom, nije moguća uporaba letećih radara – aviona kao što je američki E-2C/D Hawkeye / Advanced Hawkeye. Zbog toga je jedino moguće rješenje uporaba helikoptera. Britanska ratna mornarica razvila je za nosače klase Queen Elizabeth leteći radarski sustav Crowsnest na helikopterima Merlin. S obzirom na to da talijanska mornarica rabi Merline pod oznakom AW101, ne postoji prepreka za uključivanje Crowsnesta u letnu skupinu i Triestea i Cavoura. To prije jer je u razvoju i proizvodnju Crowsnesta uključena talijanska tvrtka Leonardo Helicopters.

Prvi Crowsnesti trebali su postati operativni 2020., zajedno s nosačem HMS Queen Elizabeth. Međutim, razvoj se odustrio te su prva dva helikoptera uvedena u ograničenu operativnu uporabu tek 2023. godine. Puna operativnost svih pet helikoptera britanske mornarice planirana je za 2025. godinu.

U početku je Crowsnest planiran kao napredan leteći radar. Lockheed Martin nudio je izvedenicu radara koji se koristi na avionima F-35 Lightning II, Northrop Grumman AN/APG-81 s rotirajućom antenom. To bi bio logičan izbor s obzirom na to da su na klasi Queen Elizabeth avioni F-35B. Međutim, cijena tog rješenja bila je previšoka za Ministarstvo obrane Ujedinjene Kraljevine. Lockheed Martin ponudio je stoga izvedenicu radara ELM-2052 izraelske tvrtke IAI ELTA. Budući da se također radi o AESA radaru, i njegova je cijena bila previšoka za Ministarstvo obrane UK. Na kraju je odlučeno da će biti ugrađen radar francuske tvrtke Thales: Searchwater ASaC (Airborne Surveillance and Control). Radi na Dopplerovu principu i ima veliku izlaznu snagu, no sad je već stariji. Zato je i jeftiniji od mnogih konkurenčnih sustava. Zona motrenja Searchwatera ASaC za ciljeve lovačkog aviona veća je od 160 km. Motrenje se ostvaruje unutar 360 stupnjeva s pomoću rotirajuće antene. Ona se nalazi u kućištu (radom) koje se napuhuje, pa na lijevom boku Merlina izgleda poput balona. To je rješenje primijenjeno kako bi se što više smanjila masa sustava. Kad helikopter nije na zadaći, tj. miruje na palubi ili u hangaru, radom se ispuhuje i podigne iznad kotača stajnog trapa. Thales hvali svoj proizvod i kaže da Searchwater ASaC može otkrivati i najmanje objekte: od periskopa podmornice, preko jetskija, sve do malih protubrodskih projektila. Može otkrivati te pratiti i pokretne objekte na kopnu, ukupno do 600 različitih objekata istodobno.

Zbog odabira zastarjelog radara, ne čudi vijest da britanska mornarica namjerava krajem 2029. povuci Crowsneste iz operativne uporabe. Dakle, neće trajati dugo, i to nakon potrošenih 425,7 milijuna funti na razvoj i još 459 milijuna planiranih operativnih troškova. Jedini je problem što britanska mornarica zasad nema čime zamijeniti Crowsneste. Prvotna je ideja da ulogu letećih radara preuzmu izvidničke besposadne letjelice, no nitko ne spominje koje.

Postoji i malo vjerojatna opcija da talijanska mornarica na osnovi helikoptera AW101 razvije znatno napredniji leteći radar s AESA radarem. Jer Trieste, za razliku od klase Queen Elizabeth, i nije klasični nosač zrakoplova.

Foto: U.S. Navy / Mass Communication Specialist 2nd Class Eduardo Otero

koptera. Ukratko, to je višenamjenski brod koji odgovara svim zadaćama. Primjerice, za potporu desantnim operacijama, potporu međunarodnim mirovnim operacijama i kao zapovjedni brod sa sposobnostima upravljanja velikim operacijama. Zanimljivo je da se navodi kako je Trieste pogodan za pružanje potpore civilnim agencijama tijekom operacija pomoći nakon prirodnih katastrofa, u humanitarnim i medicinskim operacijama te velikim evakuacijama. Spominje se, naravno, i da Trieste može poslužiti kao alternativni nosač zrakoplova s avionima F-35B, te kao takav kao projekcija sile u potpori međunarodnim mirovnim operacijama. Brod koji je bez naoružanja i letne skupine stajao talijanske porezne obveznike 1,171 milijardu eura je plovilo za različite operacije, a kritičari bi rekli da je tek sekundarno za borbene.

Prema potonjima, danas bi talijanska mornarica vjerojatno puno više željela da je Trieste nalik na nosač Giuseppe Garibaldi nego na Cavour. Da ima jednake dimenzije kao danas, ali bez mokrog doka i palube za smje-

ITS Cavour fotografiran u mornaričkoj bazi Rota u Španjolskoj u veljači 2021. godine. Kad je sredinom 2009. ušao u operativnu uporabu, o njemu se govorilo kao o višenamjenskom ratnom brodu

štaj mornaričkog pješaštva. Kritičar bi rekao da su u novim sigurnosnim odnosima ta postrojenja nepotrebna, jer je pitanje za što bi se dvije satnije mornaričkog pješaštva zapravo mogle uporabiti. Doduše, ako se iz hangara maknu svi avioni i helikopteri, Trieste može prevesti 1050 marinaca s opremom. Postoji i opcija da se mokri dok nikad ne uporabi, desantni čamci iskrcaju, a garaža napuni gorivom i strelijevom za borbene avione i helikoptere.

VELIKA BOLNICA

Zašto su mokri dok i pripadajuća paluba/garaža problem za *klasične* borbene sposobnosti nosača? Zbog (pre)velikog

Francuski nosač Charles de Gaulle primjer je izvanredno borbeno opremljenog nosača. Unatoč nevelikoj istisnini za nosač, ima nuklearni pogon, katapult i snažnu zrakoplovnu skupinu

Foto: U.S. Marine Corps / Maj. Joshua Smith

RATNA MORNARICA

prostora koji zauzimaju, a koji se mogao puno bolje iskoristiti. Tako su dimenzije mokrog doka 55 metara duljine, 15 m širine i 10 m visine. Sveukupno, volumen od 8250 m³ u koji bi, da nije mokri dok nego spremnik za gorivo, stalo recimo 8,25 milijuna litara goriva za pogonsku skupinu ili zrakoplove. U mokri dok stanu četiri desantna čamca ili jedna desantna lebdjelica. Mokri dok odvojen je od mora vratima dimenzija 18 x 6 metara. Na desnom je boku ugrađena rampa za ukrcaj vozila i tereta u luci, dimenzija 6,5 x 5 metara i nosivosti 62 tone.

Ta vrata vode u prostor koji talijanski izvori nazivaju garažom. Namijenjen je smještaju vozila i tereta koji pripadaju desantnim snagama. Dimenzije su mu 55 x 19 x 6 m, a površina 900 m². Taj prostor visine šest metara mogao bi se iskoristiti za smještaj aviona F-35B i helikoptera. No pod uvjetom da su, a nisu, ugrađena dizala koja bi ih mogla podići barem u hangar ako ne na letnu palubu. Umjesto toga, postoji rampa širine četiri metra i dizalo nosivosti 40 tona (na lijevom dijelu garaže), koji omogućavaju prijevoz vozila i tereta iz garaže prema hangaru i obratno. Doduše, rampa i dizalo prvotno su ugrađeni kako bi se omogućilo korištenje hangara za smještaj dodatnih vozila desantne komponente i njihova dodatnog tereta. S obzirom na to da raspon krila aviona F-35B iznosi 10,7 metara, rampa je neuporabljiva iako bi se vjerojatno mogla uporabiti da se provuče poneki helikopter. Širina dizala je oko 3,5 metara pa ni ono nije uporabljivo za podizanje aviona i helikoptera.

U produžetku garaže, u smjeru prema pramcu, nalazi se velika bolnica Role 2E površine 700 m². Bolnica je opremljena operacijskim salama, radiološkim odjelom, laboratorijima i stomatološkom ambulantom. Standardno može primiti 28 teško oboljelih ili ranjenih pacijenata, iako se taj kapacitet može povećati posebnim kontejneriziranim modulima. Bolnica je još jedan dokaz da je Trieste projektiran više za obavljanje višenamjenskih nego klasičnih borbenih zadaća. Takvi su zdravstveni kapaciteti na borbenom brodu itekako dobrodošli, no bolnički je dio na Trieste predimenzioniran. Budući da Trieste nije klasični nosač zrakoplova, ne čudi da su mu dimenzije hangara relativno male. Za brod čija je duljina između okomica 213,4 metra, hangar duljine 107,8

metara vrlo je mali. Za usporedbu, laki nosač Giuseppe Garibaldi duljine 180,2 m imao je hangar dug 110 m. Širina hangara na Triesteu pristojnih je 21 do 25 metara. Visina varira od 7,8 do 10,7 metara. Ukupna je površina toga 2200 m². U hangar teoretski stane najviše 14 aviona F-35B. Talijanska ratna mornarica navodi da Trieste može ukrcati do 20 letjelica tog tipa. Hangar je s letnom palubom povezan preko dva dizala, po jednim na svaku boku na krmenom dijelu broda. Većina izvora navodi da su dimenzije dizala 15 x 15, iako portal Analisi Difesa u reportaži napravljenoj na brodu tvrdi da su 15 x 14 m. Nosivost svakog dizala je 40 tona.

Letna paluba proteže se cijelom dužinom broda. To znači da je duga 230 i široka 36 metara, a površina joj je 7400 m². Na pramcu je skakaonica pod kutom od 12 stupnjeva. U skladu s najnovijim trendom, koji su na svojoj klasi nosača Queen Elizabeth donijeli Britanci, na desnom boku nalaze se dva zapovjedna otoka.

Tipična letna skupina sastojat će se od kombinacije šest višenamjenskih borbenih aviona F-35B Lightning II i devet helikoptera. Potencijalni odbir helikoptera obuhvaća Leonardov AW101 i AW129 te NH90 europskog konzorcija NHIndustries.

ZAPOVJEDNI BROD TALIJANSKE FLOTE

Najbolja odlika Triestea vezano uz nove europske sigurnosne izazove jest mogućnost da bude zapovjedno središte, i to ne samo pomorskih nego i združenih snaga. Doduše, zapovjedno središte veličine 430 m² prvotno je bilo namijenjeno za zapovijedanje desantnim i humanitarnim operacijama. No u novim okolnostima, 140 časnika, koliko se za tu namjenu može ukrcati na Trieste, moglo bi imati zadaću koordinacije borbenih djelovanja na moru i pod morem, u zraku, a možda i na kopnu.

Ni talijanski ni drugi izvori ne spominju koji su C4I (Command, Control, Communications, Computers, and Intelligence) sustavi ugrađeni, tako da nije moguće odrediti razinu njihove kvalitete. Talijanska tvrtka Fincantieri

Foto: U.S. Navy / Mass Communication Specialist 3rd Class Amber Speer

RATNA MORNARICA

nije poznata po C4I sustavima. Samo jedan izvor navodi da se radi o proširenom C4ISR (Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Surveillance, and Reconnaissance) sustavu, ali ne spominje proizvođača. S obzirom na to da je riječ o složenim sustavima, zasad ih nudi vrlo malo tvrtki. Najizgledniji su kandidati Northrop Grumman, Lockheed Martin, BAE Systems i Thales Defense & Security.

Da se o Triesteu razmišljalo šire nego kao o borbenom brodu vidi se i u odabiru pogonskog sustava, a on je CODOGOL. Ta podulja pokrata znači Combined Diesel Or Gas Or electric. U prijevodu – kombinacija dizela ili turbine ili elektromotora.

Projektanti ratnih brodova teže ugradnji što jednostavnijeg pogona, jer se takav manje kvari i ima niske troškove održavanja. CODOGOL je iznimno komplikiran. Dizelski motori rabe se za postizanje brzina do najviše 18 čvorova. Nakon toga pale se turbine, uz pomoć kojih Trieste može doći do vršne brzine od 25 čvorova. Elektromotori se isključivo rabe za brzine do deset čvorova, iako se one mogu održavati i dizelskim motorima. Pa zašto onda elektromotori? Isključivo zato da bi Trieste održavao zadalu poziciju tijekom humanitarnih operacija, za što je potrebna vrlo mala brzina. Elektromotori s visokim okretnim momentom u vrlo malom broju okretnja za tu su namjenu idealni. Doduše, jednake ili još bolje odlike postigle bi se da su projektanti ugradili električnu propulziju s propulzorima Azipod, Dolphin Mermaid ili Siemens-Schottel. Pozicioniranje broda na otvorenom moru bilo bi im puno jednostavnije, a u strojarnici bi se nalazili samo elektrogeneratori pokretani dizelskim motorima ili turbinama.

Ovako je strojarnica prenatrpana različitim pogonima. Shema koju je objavila Analisi Difesa prikazuje da su na svaki od dva reduktora spojeni po jedna turbina, dizelski motor i elektromotor. U strojarnici se nalaze još četiri dizelska elektrogeneratora. Plinske turbine su Rolls-Royce MT30 pojedinačne snage 38 MW. Dizelski motori su MAN 20V32/44CR pojedi-

Foto: US Navy / Dane Wiedmann

Najmoćniji sustavi na Triesteu bit će višenamjenski borbeni avioni F-35B Lightning II s mogućnostima kratkog / okomitog polijetanja i slijetanja

načne snage 12 MW. Elektromotori su General Electric Power Conversion pojedinačne snage 2,25 MW. Ne postoji mogućnost istodobne uporabe dvaju različitih pogona, primjerice turbina i dizelskih motora. Reduktori Renx tvrtke Fincantieri, zbog složenosti, ne bi podnijeli toliku ulaznu snagu. Trieste ima i četiri elektrogeneratora MAN 9L32/44CR pojedinačne snage 5,4 MW.

NAORUŽANJE I PRIPREMA ZA NJEGA

Još jedan dokaz da je Trieste izvorno projektiran možda i više za mirovne i humanitarne nego za borbene zadaće je i naoružanje kojim je bio opremljen u trenutku primopredaje. Glavno naoružanje čine tri Leonardo topa (OTO Melara) 76/62 sa sustavom Strales. Strales je postao standard za talijanske ratne brodove, jer u odnosu na Super Rapid ima poboljšane mogućnosti uništavanja protubrodskih vođenih projektila, posebno u kombinaciji s vođenim streljivom DART. Leonardo je takođe diskretan što se tiče podataka o DART-u. Na službenoj internetskoj stranici doslovno stoje dvije rečenice koje kažu da se radi o navođenom potkalibarnom projektillu kojim se upravlja radiovalovima. Zbog toga može uništavati protubrodske projektilne koji tijekom prilaska cilju manevriraju kako bi izbjegli proturaketnu obranu. No, kako internet sve pamti, može se pronaći katalog iz 2013. godine koji spominje da je DART ciljeve promjera 1,5 m pogađao na udaljenostima od pet do osam kilometara. Ciljeve (leteće mete) koji su simulirali protubrodske projektilne te mijenjali brzinu, visinu i smjer, DART je uspješno pogodao na udaljenostima od tri

do pet kilometara. Za mirovnu misiju, kombinacija 76/62 Stralesa i DART-a bila bi više nego dovoljna.

Bliska obrana broda osigurana je trima paljbenim stanicama Leonardo (OTO Melara) 25/80 KBA. Prema tvrdnjama proizvođača, specifičnost je te paljbene stanice u tome što se njom može upravljati ručno ili daljinski. Uz pripadajuću ciljničku optiku, rabi se i top Oerlikon KBA s dvojnim punjenjem. Najveća brzina paljbe je 600 granata u minuti, iako se operativno rabi rafalni niz od 175 granata. Moguća je i pojedinačna paljba. Učinkoviti domet je oko tri tisuće metara. Zanimljivo je da je Trieste isporučen talijanskoj mornarici s pripremom za ugradnju vertikalnih lansera za protuzračni / proturaketni sustav, ali lanseri nisu ugrađeni. Na desnom boku broda, na pramčanom dijelu iza topa od 76 mm, a na krmnom dijelu iza dizala, nalazi se prostor za ugradnju

Američki F-35B na liftu Cavoura prilikom testiranja operativne uporabe tog aviona na talijanskom nosaču

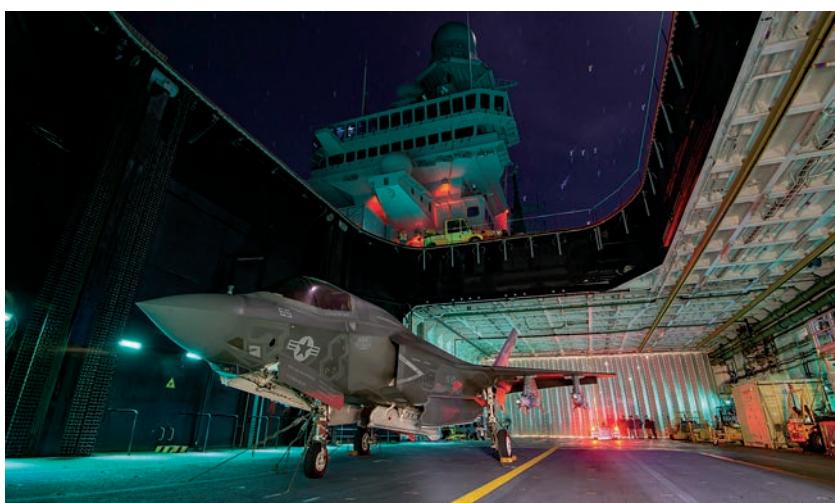

Foto: U.S. Navy / Dane Wiedmann

Foto: MBDA

Trenutak lansiranja MBDA-ina projektila ASTER 30 s talijanske fregate Carlo Bergamini. Jednake bi projektile trebalo imati i Trieste

vertikalnih lansera Sylver A50, po dva osmerostruka lansera na pramcu i krimi. Sveukupno za 32 projektila. Iz A50 mogu se lansirati projektili ASTER 15 i ASTER 30.

Ne treba sumnjati da će talijanski admirali, u novim sigurnosnim uvjetima, inzistirati na tome da se Trieste što prije opremi lanserima Sylver i projektilima ASTER kako bi mogao učinkovito braniti ne samo sebe već i brodove u borbenoj skupini.

Kao zaključak, može se reći da je Trieste osmišljen i projektiran u vrijeme kad su mnogi u Europi vjerovali da na kontinentu više neće biti ratova, da će sve zemlje živjeti u slozi i blagostanju. Jedna od posljedica toga sustavno je zanemarivanje oružanih snaga, koje su zapravo trebale postati humanitarne službe. Eventualno su mogle služiti kao snage za održavanje mira u manje stabilnim područjima svijeta. Na oružane snage često se više nije gledalo kao na silu koja osigurava opstojnost zemlje i naroda, već kao na produljenu ruku diplomacije. A onda je Putin 24. veljače 2022. pokrenuo agresiju na Ukrajinu i san se naglo urušio.

Neke od posljedica tog, sad već prošlog mišljenja, vide se i u višenamjenskom ratnom brodu Trieste. Nije da je ovakav Trieste neupotreblijiv. Dapače. Međutim, lako je pretpostaviti da bi talijanska mornarica, u potpuno novim okolnostima koje jako podsjećaju na hladni rat, željela nosač sličniji britanskoj klasi Queen Elizabeth, ili još bolje – francuskom nosaču Charles de Gaulle. Uz ugradnju protuzračnog raketnog sustava i više aviona F-35B te manje helikoptera, Trieste bi bio puno primjereniji ulazi *klasičnog* ratnog broda.

PODLISTAK

TEŠKE PLOVIDBE (XIV. DIO)

KAD JE GORIVO OPASNije OD ORUŽJA

Vojna industrija i ratna mornarica nacističke Njemačke proizvele su i u operativnu uporabu uvele prve podmornice koje su za pogon koristile vodikov peroksid. No, postojao je velik problem – u koncentriranom stanju taj je kemijski spoj vrlo nestabilan i eksplozivan

Tijekom Drugog svjetskog rata pogon podmornica je standardiziran. Stoga su sve podmornice, bez obzira na podrijetlo, imale izravni dizelsko-elektromotorni pogon. Njegova je odlika da u površinskoj (šnorkelskoj) plovidbi rabi dizelske motore za izravni pogon brodskih vijaka. Tijekom tog rata u pravilu su na podmornicama bila dva ili četiri vijka. Takav pogonski sklop istodobno preko generatora puni akumulatore električnom energijom. Kao generatori mogu poslužiti i elektromotori. Podmornicu u podvodnoj plovidbi pogone elektromotori koji se napajaju električnom energijom iz akumulatora. Zbog toga su podmornice u Drugom svjetskom ratu imale veću brzinu tijekom površinske vožnje nego tijekom urona. Uron bi se rabio kad bi podmornica prilazila cilju i tijekom napuštanja zone djelovanja. Taj je način djelovanja bio jako učinkovit u prvim godinama rata. Međutim, s povećanjem broja protupodmorničkih brodova i aviona, plovidba površinom, posebno tijekom dana, postala je sve rizičnija. Saveznički avioni potopili su tijekom rata čak 354 podmornice nacističke

Njemačke. Zajedničkim djelovanjem aviona i brodova potopljeno ih je još 49. Ratni brodovi potopili su 246 njemačkih podmornica. Djelomičan je odgovor na taj problem bilo uvođenje šnorkela – uređaja koji omogućava ulazak zraka u podmornicu koja je u plitkom zaronu. Zahvaljujući njemu njemačke podmornice mogле su se pogoniti dizelskim motorima pod vodom te istodobno puniti akumulatore električnom energijom. Međutim, šnorkel nije bio idealno rješenje. Da bi mogao djelovati, podmornica je morala biti na periskopskoj dubini. S vrhom tornja tek nekoliko metara ispod morske površine, bila je jako dobro vidljiva iz zraka, posebno ako je more bilo mirno. Šnorkel je velik uređaj, koji ostavlja veliku brazdu koja se također lako otvara iz aviona. Iako je značio golem napredak, šnorkel nije riješio sve probleme njemačkih podmorničara.

SAMO DJELOMIČNO RJEŠENJE

Jedino pravo rješenje bio je razvoj pogona koji neće ovisiti o napajanju zrakom iz atmosfere. Danas su takvi pogoni poznati kao zračno neovisna propulzija (Air Independent Propulsion – AIP). Njemačke oceanske podmornice imale su istisninu veću od 1000 tona i goleme spremnike dizelskog goriva. Najbrojnije su pripadale klasi Type VIIC, a imale su doplov od 8500 nautičkih milja. Još veće i naprednije Type IX mogле su ploviti više od 11 000 nautičkih milja. Teoretski, ako bi plovile isključivo brzinom od deset čvorova, doplov bi bio čak 13 450 nautičkih milja. To je bilo neostvarivo jer su podmornice često morale voziti znatno većim brzinama kako bi dostigle cilj. Podmornice Type IX imale su vršnu brzinu od 18,2 čvora, ali

TEKST
Mario Galić

Podmornica Type XVIIIB visi na kranu u Bremerhavenu.
Fotografirao ju je 11. kolovoza 1945. pripadnik američkih snaga, nakon kapitulacije nacističke Njemačke. Riječ je o plovilu U-1406 ili U-1407. Zbog specifičnosti pogona i posebno goriva, posade su morale prolaziti opsežnu preobuku

PODLISTAK

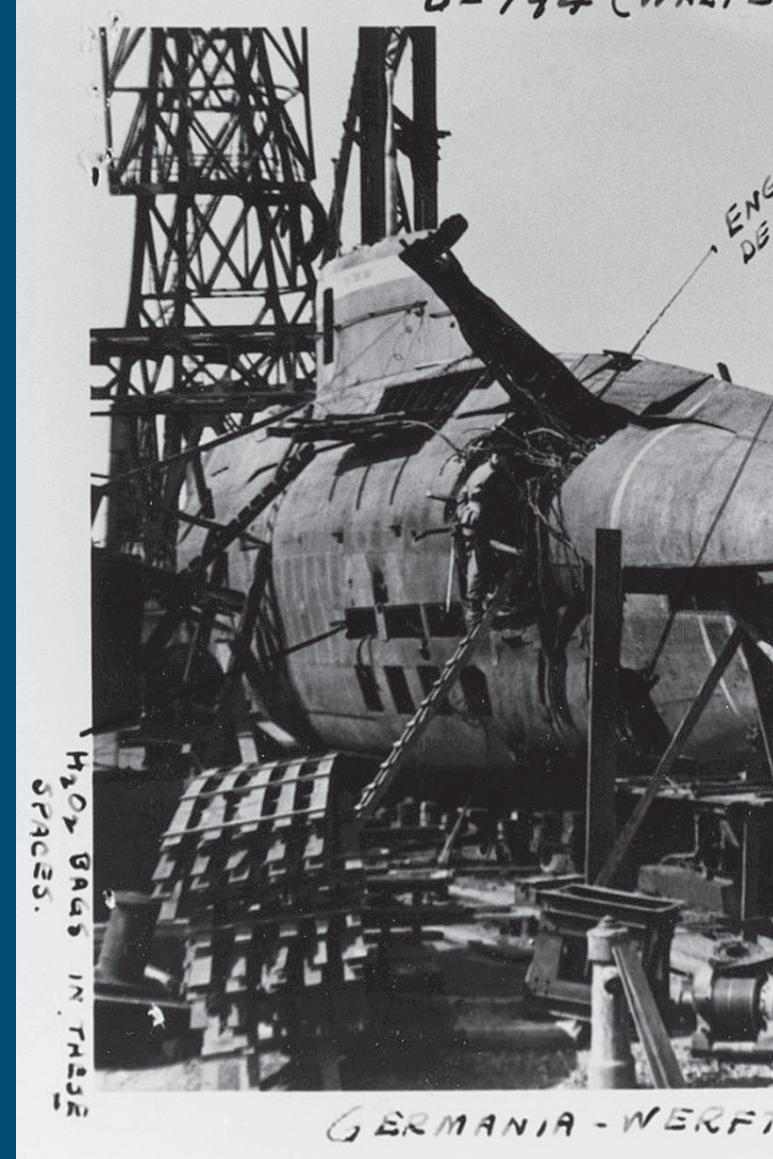
samo na morskoj površini. U zaronu je vršna brzina bila više nego skromnih 7,7 čvorova, ali i takva je jako trošila akumulator. Zapovjednici su, najčešće u zaronu, plovili brzinom od četiri čvora, pri čemu je autonomija i dalje bila skromne 63 nautičke milje.

Sve bi se to dramatično promijenilo da su zapovjednici mogli pod morem upaliti dizelske motore. Međutim, za to im je trebao izvor kisika. Šnorkel je samo djelomično riješio taj problem. Zbog veličine lako se mogao otkriti te ga zapovjednici nisu rabili tijekom napada. Baš onda kad im je najviše trebalo. Najjednostavnije rješenje bila bi ugradnja spremnika s tekućim kisikom. No, tu je bilo nekoliko problema. Prvi – proizvodnja tekućeg kisika nije ni jednostavna ni jeftina. Nemali je problem i što je vrelište kisika na $-182,96^{\circ}\text{C}$. Da biste dobili čvrsti kisik, potrebna je temperatura od $-218,9^{\circ}\text{C}$ ili niža. Ugradnja takvih posebnih spremnika na podmornice ne bi baš bila prikladna, kao ni transport kisika u vozilima koja bi održavala tako nisku temperaturu. Podmornice Type IX bile su pogonjene dvama dizelskim motorima MAN M9V 40/46, svaki zapremnine 1382 litre. Pri punoj snazi motori su trošili 200 kilograma zraka u sekundi. Kad ih se pokretalo dok je podmornica bila u zaronjenom stanju, isisali bi sav zrak iz nje u manje od minute. No ako bi radili pri manjoj snazi, a u usis se ubaci mješavina ispušnih plinova s čistim kisikom, i sve to u zatvorenom ciklus...? E, to bi bilo nešto sasvim drugo. Da bi to djelovalo, morao se naći prikladan izvor kisika. Po mogućnosti ne neki koji će biti na vrlo niskim temperaturama.

LAKO DOSTUPAN SPOJ

Njemački inženjer Hellmuth Walter (1900. – 1980.) osnovao je 1934. godine tvrtku Hellmuth Walter Kommanditgesellschaft (HWK), koja se prva u svijetu bavila razvojem AIP pogona. Walter je te godine predstavio svoje projekte čelnicima ratne mornarice nacističke Njemačke (Kriegsmarine). Admirali su ga, naravno, odbili. Projekt se ipak pokrenuo 1937., kad ga je Walter uspio prezentirati budućem zapovjedniku njemačkih podmorničarskih snaga – admiralu Karlu Dönitzu (1891. – 1980.).

Oštećena podmornica U-794 fotografirana u svibnju 1945. u brodogradilištu Friedrich Krupp Germaniawerft u Kielu. Pripadala je klasi Type XVIIA. Na fotografiji su vidljive bilješke Amerikanaca o njezinu propulzijskom sustavu, nazvanom po izumitelju Hellmuthu Walteru

Časnik je uspio isposlovati da Walter dobije dostatno sredstava za gradnju eksperimentalne podmornice V-80. Porinuta je 14. travnja 1940. u brodogradilištu Friedrich Krupp Germaniawerft u Kielu. Zahvaljujući Walterovu pogonu, postigla je za to vrijeme nevjerojatna 23 čvora u podvodnoj vožnji. Usprkos tomu, mornarica nije bila oduševljena. Razlog je bilo gorivo. U potrazi za gorivom koje će osigurati dostatnu količinu kisika, Walter se na kraju odlučio za vodikov peroksid (H_2O_2). Nije to nimalo egzotična tekućina. Mnogima je, usto, omogućila da imaju žutu, tj. plavu kosu. Vodikov peroksid otkrio je 1818. godine francuski kemičar Louis Jacques Thénard (1777. – 1857.). Od 1873. godine H_2O_2 počeo se proizvoditi industrijski kao sredstvo sa svojstvima izbjeljivanja perja i kose. Vodikov peroksid dobiven je 1905. godine i otad se rabi za izbjeljivanje različitih materijala (papir, voskovi, sapun, slama), kao dezinfekcijsko sredstvo te za galvanizaciju. To znači da je 1930-ih i 1940-ih bio lako dostupan. Međutim, da bi bio iskoristiv kao gorivo na podmornicama, morao je biti gotovo čist, tj. u koncentraciji većoj od 85 posto. Najbolji rezultati postizani su sa 95-postotnom koncentracijom. Problem je bio u tome što je vodikov peroksid vrlo snažan oksidans. U koncentriranom stanju (iznad 65 posto), vrlo je nestabilan i eksplozivan. Eksplozivnost se povećavala s povećanjem temperature jer se povećavala brzina razgradnje. H_2O_2 razgrađuje se u kontaktu s različitim tvarima, a ponekad je razgradnja *burna*. Prilikom razgradnje oslobađa se velika količina plina i ako nema pravilnog odzračivanja, može doći do eksplozije cisterne ili spremnika. Razgradnja H_2O_2 je egzotermna reakcija, dakle, kemijski proces koji se odvija uz

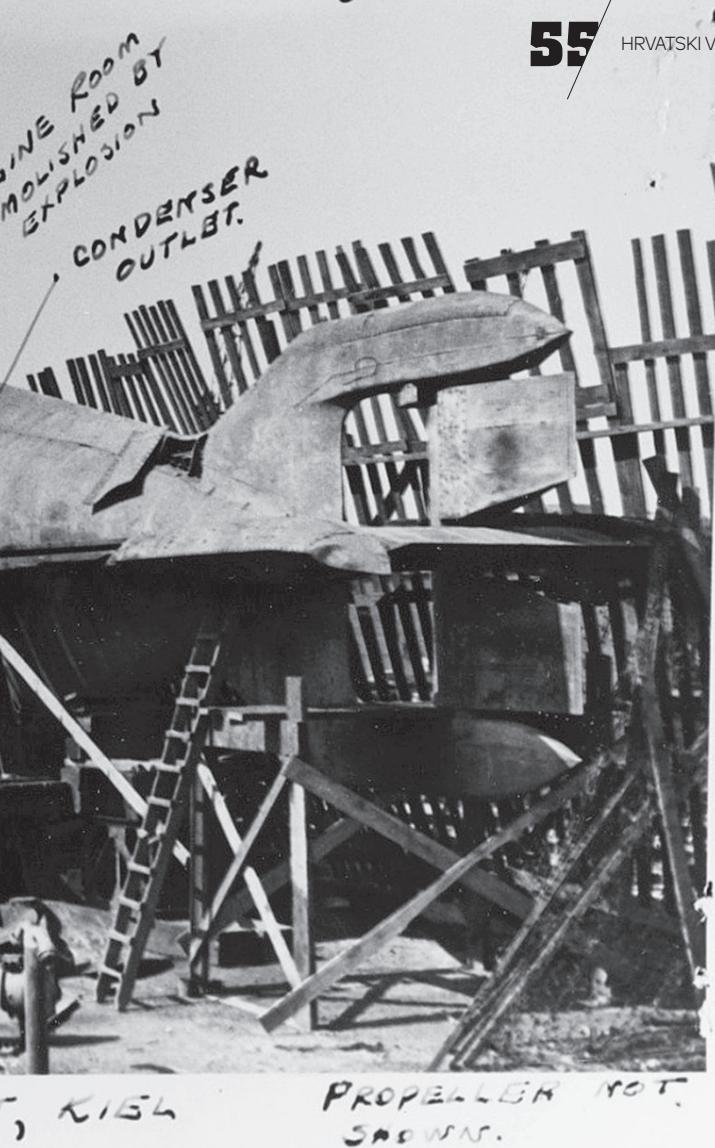

Foto: U.S. Naval History and Heritage Command

oslobađanje topline. Ako se temperatura onečišćene otopine H_2O_2 diže polako, razgradnja se lako zaustavlja prskanjem hladne vode s vanjske strane posude. Znatno je veći problem ako zbog kvara ili oštećenja podmornice vodikov peroksid iscuri u podmornicu. U unutrašnjosti podmornice, zbog rada mnogih uredaja koji su se grijali, uvijek je bilo toplje. To je idealno za burnu reakciju H_2O_2 , koja bi dovela do požara, a on se gasi odzračivanjem i velikom količinom hladne vode. No, na podmornici ništa od toga nije bila opcija. Ako se plovilo i nalazilo na površini, nekakvo odzračivanje moglo se dobiti otvaranjem svih okana. Međutim, ubacivanje velike količine hladne vode nije bila opcija ni u jednom slučaju.

ADMIRAL TREBA NEŠTO NOVO

Smještaj vodikova peroksida u podmornici zapravo je bio manji problem. More, čija je temperatura niža na većim dubinama, hladilo bi ga te ne bi bio opasan. Sasvim druga stvar bila je – kako ga dopremiti do podmornica? Zbog opasnosti od eksplozije, visoko koncentrirani vodikov peroksid nije se mogao prevoziti u običnim cisternama. Iz navedenog razloga komercijalno ga se koristi isključivo u 30-postotnoj ili manjoj otopini. Njemačka je mornarica stoga 1940. godine zaključila da su problemi znatno veći od koristi. No, to je bilo u danima kad je njemačkim oružanim snagama išlo jako dobro. A onda je Japan 7. prosinca 1941. napao Pearl Harbor i odnos snaga na Atlantiku iz temelja se promjenio. SAD je ušao u Drugi svjetski rat. Goleme su količine oružja preko Atlantika krenule ne samo prema Ujedinjenoj Kraljevini već i prema SSSR-u. Američka brodogradilišta

u vrlo su kratkom roku pokrenula serijsku proizvodnju razarača i fregata. Svi su ti brodovi bili namijenjeni lovu na podmornice. Do kraja 1943. sve se na oceanu okrenulo u korist Saveznika. Admiral Dönitz hitno je trebao podmornice s novim, revolucionarnim sposobnostima. Walter je još u siječnju 1942. ponovno razgovarao s Dönitzom, što je rezultiralo odobrenjem sredstava za gradnju, danas bi se reklo demonstratora tehnologije: podmornice Type XVIIA. Naručene su čak četiri podmornice, ali za njima zapravo nije bilo potrebe. No Dönitz je time osigurao dovoljno sredstava da Walter nastavi projektiranje i razvoj naprednijih podmornica Type XVIIIB.

Podmornice su nosile oznake U-792, U-793, U-794 i U-795. U ožujku 1944., jedinica U-793 je u demonstracijskoj vožnji, s admiralom Dönitzom u unutrašnjosti, postigla vršnu brzinu u zaronu od 22 čvorova. U-792 je u lipnju te godine u zaronu postigla 25 čvorova. To su brzine koje ne uspijevaju dostići ni mnoge današnje podmornice s klasičnim pogonom.

Iako su podmornice Type XVIIIA imale goleme probleme, mornarica je na osobnu zapovijed admirala Dönitza odobrila ugovor za gradnju 24 podmornice Type XVIIIB. Poslije je, zbog mnogih opravdanih i ne baš opravdanih razloga, narudžba prvo smanjena na 12, a potom na tek šest podmornica. No to na kraju nije bilo ni važno, jer su do kraja rata u brodogradilištu Blohm+Voss u Hamburgu dovršene samo tri podmornice: U-1405, U-1406 i U-1407. Zbog specifičnosti pogona i posebno goriva, posade su morale prolaziti opsežnu preobuku. To je i razlog zašto niti jedna podmornica nikad nije operativno uporabljena.

PORINUĆA U BARROWU

Nakon što je nacistička Njemačka kapitulirala, pobjednici su dobili pristup njezinim vojnim tehnologijama. Amerikanci nisu bili zainteresirani za podmornice Type XVII. Međutim, Britanci su uspjeli ospozobiti podmornicu U-1407, koja je 7. svibnja 1945. potopljena kako ne bi pala u ruke Saveznika. Pritom su uporabili i dijelove podmornica U-1408 i U-1410, koje su pronašli na navozima nedovršene. Podmornica je nazvana HMS Meteorite.

Koristeći se zaplijenjenom tehničkom dokumentacijom iz brodogradilišta, Britanci su 1947. pokrenuli vlastiti projekt razvoja podmornica koje bi bile pogunjene vodikovim peroksidom. Naručene su dvije – HMS Explorer i HMS Excalibur.

HMS Explorer porinut je 5. ožujka 1954. u brodogradilištu Vickers-Armstrongs u Barrow-in-Furnessu na sjeverozapadu Engleske. No proći će podosta vremena dok ne postane spreman za plovidbu. Potpuno nova tehnologija pogona i nesvakidašnje (opasno) gorivo nisu ulijevali povjerenje posadi, pa su prijavljivani postojeći i nepostojeći kvarovi. Na kraju, nakon što su svi kvarovi otklonjeni, HMS Explorer u zaronu je postigao dotad nezabilježenu brzinu od 30 čvorova. Brže od toga mogu ići samo podmornice na nuklearni pogon. Bez problema je mogao održavati brzinu krstarenja od 25 čvorova. HMS Excalibur porinut je 25. veljače 1955. u istom brodogradilištu. Opremanje je dovršeno tek tri godine poslije jer je britanska mornarica na njemu ispravljala sve probleme uočene na HMS Exploreru. Uostalom, više se nikomu nije žurilo: Američka ratna mornarica 21. siječnja 1954. porinula je USS Nautilus – prvu podmornicu na nuklearni pogon.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.) i članka 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18.), Uprava za ljudske potencijale Ministarstva obrane raspisuje

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2025./2026. u status kadeta bit će primljeno **do pet kandidata**, upisanih na prvu godinu sveučilišnog prijediplomskog studija na:

I. SVEUČILIŠTU U ZAGREBU – FAKULTET PROMETNIH ZNANOSTI

- sveučilišni prijediplomski studij Aeronautika – vojna kontrola zračnog prometa.

Rok za podnošenje prijava je **9. svibnja 2025.**

Izrazi koji se koriste u javnom natječaju, a imaju rodno značenje, odnose se jednakno na muški i ženski spol.

Kandidati se prijavljuju u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnim uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona / mobitela
- presliku osobne iskaznice
- presliku rodnog lista
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

U slučaju prijave na više vojnih studijskih programa, kandidat šalje samo jednu prijavu u kojoj mora jasno navesti za koje se sve vojne studijske programe natječe.

UVJETI KOJE KANDIDATI MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen 2003. godine ili poslije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega ne vodi kazneni postupak pokrenut po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.)
- da je upisan na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2025.)

- da su ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 37/24 i 84/24.) i Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za vojnu službu (Narodne novine, br. 42/14, 134/15, 109/16, 97/17 i 84/24.), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Kandidate za kadete koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete. Odabirni postupak ne boduje se, ali njegovo je zadovoljavanje preduvjet zadržavanja na listi kandidata zainteresiranih za vojne studije na portalu *postani-student*.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata za odabrani studijski program u skladu s bodovalima ostvarenim na ispitima državne maturi i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se kandidati koji u odabirnom postupku postignu najbolje rezultate i steknu pravo upisa na sveučilišni prijediplomski studij Aeronautika – vojna kontrola zračnog prometa.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. podstavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati provode u skladu s propisima i uvjetima natječaja koji raspisuje Sveučilište u Zagrebu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

Kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upisu sveučilišni studij iz ovog natječaja bit će krajem kolovoza pozvani na pripremni kamp, koji će se provesti tijekom rujna 2025.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju točke IV. Odluke potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske i ministra obrane (KLASA: 023-03/25-03/1, URBROJ: 512-01-25-47) od 29. siječnja 2025., Ministarstvo obrane raspisuje

JAVNI POZIV
ZAINTERESIRANIM KANDIDATIMA – UČENICIMA 3. RAZREDA SREDNJE ŠKOLE
ZA STUDIJ AERONAUTIKA – VOJNI PILOT
FAKULTETA PROMETNIH ZNANOSTI SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Tijekom školovanja kadeti ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23 i 55/24.).

Nakon uspješno završenog sveučilišnog prijediplomskog studija Aeronauteka – vojna kontrola zračnog prometa (šest semestara) na Fakultetu prometnih znanosti u Zagrebu, kadeti upisuju sveučilišni diplomski studij Aeronauteka – vojna kontrola zračnog prometa (četiri semestra) na Fakultetu prometnih znanosti u koji je uključena Temeljna časnička izobrazba i praktična obuka za vojnog kontrolora zračnog prometa u Središtu za obuku Hrvatskog ratnog zrakoplovstva "Rudolf Perešin", Zemunik Donji.

Nakon završenog sveučilišnog prijediplomskog i diplomskog studija kadeti će biti primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, stimulativan sustav profesionalnog razvoja i mogućnost sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na mrežnoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr>, a dodatne obavijesti kandidati mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem (tel. 01/3784-812 i 01/3784-814), u Referadi Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (tel. 01/2380-202) te u područnim odjelima za poslove obrane.

Studij traje ukupno deset semestara. Nakon uspješno završenog sveučilišnog prijediplomskog studija Aeronauteka – vojni pilot (šest semestara) na Fakultetu prometnih znanosti u Zagrebu, kadeti upisuju sveučilišni diplomski studij Aeronauteka – vojni pilot (četiri semestra) na Fakultetu prometnih znanosti u koji je uključena Temeljna časnička izobrazba i ljetačka obuka u Središtu za obuku Hrvatskog ratnog zrakoplovstva "Rudolf Perešin".

Izrazi koji se koriste u javnom pozivu, a imaju rodno značenje, odnose se jednakno na muški i ženski spol.

Kandidati – učenici 3. razreda srednje škole mogu iskazati interes za navedeni studij, uz mogućnost dodjele stipendije tijekom srednjoškolskog obrazovanja, ako to žele.

Rok za podnošenje prijava je **2. svibnja 2025.**

Kandidati se prijavljuju u propisanom roku na mrežnoj stranici <https://vojnipilot.hr> ili pisanim putem na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

UVJETI KOJE KANDIDATI MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen 2009. godine ili stariji
- prijavljeno prebivalište u Republici Hrvatskoj
- učenik 3. razreda četverogodišnje srednje škole
- opći uspjeh najmanje 3,00 u prethodnoj školskoj godini
- da nije korisnik stipendije u svrhu zaposlenja kod drugog poslodavca
- da se protiv njega ne vodi kazneni postupak po službenoj dužnosti
- da nije pravomočno osuđivan za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.)
- da su ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta

za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 37/24 i 84/24.) i Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za vojnu službu (Narodne novine, br. 42/14, 134/15, 109/16, 97/17 i 84/24.), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij – uspješan završetak selekcijskog letenja.

Kandidati trebaju priložiti:

- popunjeno obrazac prijave
- presliku osobne iskaznice i rodnog lista
- dokument kojim se dokazuje upis u 3. razred srednje škole u šk. god. 2024./2025.
- presliku svjedodžbe 2. razreda srednje škole
- potvrdu o prebivalištu
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Nakon zaprimanja prijave Ministarstvo obrane pozvat će zainteresirane kandidate – učenike 3. razreda srednje škole na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete te posebno vrednovanje na selekcijskom letenju kandidata za vojne pilote, u trajanju od pet tjedana, tijekom srpnja i kolovoza 2025.

Kandidati – učenici 3. razreda srednje škole koji zadovolje kriterije odabirnog postupka uključujući kriterije selekcijskog letenja, moći će, ako to žele, s Ministarstvom obrane potpisati ugovor o stipendiranju, na temelju kojeg će primati stipendiju tijekom srednjoškolskog obrazovanja.

Informacije u vezi s javnim pozivom nalaze se na mrežnim stranicama Ministarstva obrane <https://www.morh.hr> ili <https://www.vojnipilot.hr>, a dodatne obavijesti kandidati mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem (tel. 01/3784-812 i 01/3784-814), u Referadi Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (tel. 01/2380-202) te u područnim odjelima za poslove obrane.

PRIČE O DOMOVINSKOM RATU

JEDNO POSLIJEPODNE

Jedno sam se poslijepodne u rujnu 1991. našao u vojnom kamionu vozeći se po staroj ličkoj cesti koja nas je vodila do sela Karlovčani. Vozili smo se prema vrhu brda s kojeg nam se pružao prekrasan pogled na Liku. Rujan je već obojao krošnje svojim topnim crvenim tragom. Trebao sam više promatrati taj pogled jer je on bio posljednje lijepo što ču vidjeti u dugo vremena. U kamionu su uz mene bili moji bivši školski kolege Mirko, Krešo, Luka, Fran i Jakov s kojima sam se odmah po završetku Klasične gimnazije prijavio u vojsku unatoč tome što nismo imali nikakvu vojnu obuku. Nosili smo mladenački bunt i gorljivo srce. Nakon što smo dva mjeseca stražarili ispred vojarni i nismo sudjelovali ni u kakvim borbama, poslali su nas uz naše glupo veselje na prvu liniju. S nama se vozio i naš narednik, šutljivi Toma. O njemu nitko nije puno znao jer su nam ga odredili za zapovjednika par dana prije nego smo upućeni u Karlovčane. Zapravo, jedino što smo o njemu znali je da se uspio jednom zadihati trčeći preko ceste i da mu svi jako idemo na živce. Uz škripanje vojnog kotača koji je drobio cestu ispod sebe, prvi nam se put svojevoljno obrati narednik.

– Idemo prema jednom malom selu imena Karlovčani. Prema informacijama iz zapovjedništva ne bi trebalo biti četnika oko tog sela i naš bi boravak tamo trebao biti miran. Ostajemo tamo pet dana nakon čega će dovesti nove vojниke, a nas vratiti u Gospic. Nitko mu od nas ništa nije odgovorio jer smo svi bili u šoku da nam se upravo obratio. Neizvjesnost je tekla našim mrsilima. Nakon čuvanja vojarne konačno jedan pravi zadatak. Oko pet sati stigli u Karlovčane. To je stvarno bilo tužno selo. Imalo je svega četiri čitave kuće bez tekuće vode i bez struje. Cesta se nastavljala nakon sela i naglo zavijala ulijevo, a svuda oko sela prostirala se šuma. Narednik nam je dao znak da se skupimo oko njega i izdao zapovijedi.

– Vas trojica – pokazao je na Mirka, Krešu i Luku – bit ćete u onoj ciglenoj kući preko ceste, a vi ostali ostajete u ovoj kući sa mnom. Jakove, budući da ti jedini od vas balavaca znaš koristit' Zolju, ako nas kojim slučajem napadnu tenkovi, ti ćeš protrcat' kroz šumu, prišuljat' se cesti i gađati tenka u bok. Podijelili smo se kako je naredio i otisli prema kućama. Selo inače nije imalo ni žive duše, jedino ako računamo leglo miševa koje sam našao ispod kreveta na kojem sam trebao spavati. Svi su

Đuro Hameršak,
učenik 2.
razreda
Klasične
gimnazije
Zagreb

civilni pobegli iz sela shvativši da će biti rata. Neki utekoše "nama", a neki "njima". Smjestivši se u uglove kuća, shvatili smo da smo zapravo zauzeli položaje. Izvana je dopirala tišina i cvrkut zalutalih vrabaca. Vjerojatno su pod streham tražili preostalog zrnja. Fran i ja htjedosmo prikratiti vrijeme raznim pričama. Na suprotnom zidu kuće pored požutjela kalendara ugledam napola odlijepjen poster. Vidjela se njena svjetlučava minica i duge noge uz napis "Lepa Brena". Taman sam namignuo Franu i zapitao koja mu je zgodnija – Lepa Brena ili Neda Ukraden kad me prekine narednik Toma.

– Ne mogu više slušat' vaše debilne razgovore! Idem do druge kuće provjerit' jesu l' oni manje naporni od vas.

Gledao sam ga kako prelazi cestu razmišljajući koja je od njih dvije meni zgodnija. Trčećim se korakom približavao vratima druge kuće. Tišinu prekine pucanj i metak koji je šutljivog narednika pogodio u glavu. Vrijeme kao da se usporilo. U mom je vidokrugu stajala narednikova glava. Gledao sam kako eksplodira na tisuće komadića koji se razlijeću ostavljajući krvave otiske na ciglenom zidu. Gledao sam kako mu tijelo polagano pada na pod. Gledao sam kako mu iz ostataka razasute glave krv curi po trijemu kuće. Gledao sam. To više nije bilo crveno lišće u krošnjama rujanske šume. Vrijeme se odjednom kao naglo ubrzalo. Očekivalo se da će sada prema nama krenuti kiša metaka. U panici sam se bacio na pod i zaplakao. Nakon pola minute tišine isprane suzama shvatio sam da metci ne lete prema nama i to me umirilo. Iz drugog se ugla oglasio Jakov:

– Mislim da je snajperist.

Skinuo je kacigu i nataknuo ju na svoj kalašnjikov laganim je pokretom dižući iznad prozorskog okvira. Nakon par sekundi jedan ju je precizan pogodak odbacio pred moje noge podigavši prašinu uz limeni zveket. Dečki iz druge kuće iskoristili su te sekunde provirivši van i uvukli narednikovo tijelo unutra.

– Pokušajte javiti zapovjedništvu da je narednik mrtav i da nas gađa snajperist! – viknuo sam im sjetivši se da je radio kod narednika.

– Ništa od toga! Radio se slupao pri padu! Odsječeni smo! – čulo se iz druge kuće.

Ministarstvo hrvatskih branitelja raspisalo je i prošle godine natječaj za najbolju priču o Domovinskom ratu, na koji se ponovno javio velik broj učenika. I ovaj je natječaj pokazao zanimanje djece za tematiku vezanu uz Domovinski rat, što je još jedna potvrda tog iznimno poticajnog projekta. Na natječaj su se drugi put javili i učenici srednjih škola iz Bosne i Hercegovine koje izvode nastavu prema nastavnom planu i programu na hrvatskom jeziku. U ovom broju donosimo drugu od priča učenika iz Hrvatske koje su osvojile jednu od šest ravnopravnih trećih nagrada

Šutjeli smo dugo vremena. Bilo nas je strah provirit da ne završimo kao narednik. U toj smo nategnutoj tišini očekivali da će nas svake sekunde napasti, ali do napada nije došlo. Pala je noć i znajući da me snajperist ne vidi, protročao sam do druge kuće zagazivši u lokvu hladetinaste krvi. Jezu što mi je nadraživala tijelo, osupnuo je narednikov leš pokriven šatorskim krilom. Moji prijatelji, dojučerašnji čuvari vojarne, lipanjski maturanti, nagurani dalje od prozora, osluškivali su napeti noćni mir kao i ja. Dogovorio sam se s dečkima da ćemo ostati ovdje još jedan dan tijekom kojeg će oni pokušati popraviti taj radio. U slučaju da ga ne poprave, sljedeću ćemo se noć povući iz sela jer ga ovakvi nismo sposobni braniti. Odlučili smo se podijeliti na noćne straže shvativši ubrzo da možda i nisu potrebne jer nakon današnjeg dana nitko od nas neće spavati.

Dugo sam bio budan tu noć. Pred jutro sam ipak iscrpljen zaspao. Vjerljivo bi tako spavao cijelo dopodne da me nije prodrmao Jakov i uzbudeno šapnuo:

– Tenkovi!

– 'Odi kroz šumu kao što ti je narednik naredio – govorio mu je Fran koji je bio budan – i sa Žoljom gađaj po boku.

Zagrlivši Žolju poput djevojke na stepenicama Klasične, Jakov je otrčao u šumu i nestao. Nagonski sam pogledao kroz prozor na te tenkove zaboravivši na jučerašnjeg snajperista. Nisam ih vidio, ali sam čuo zvuk njihovih motora i drobljenje kamena pod gusjenicama koje nadolaze prema selu po onoj lošoj planinskoj cesti. Gledao sam prema zavoju otkud je dopirao teški zvuk i nakon nekog vremena ugledao kako nam sporo prilaze dva tenka M-84. Ugledavši ih, osjetio sam strah kao nikada u životu, ali taj strah nije dugo trajao. Iz šume je doletio projektil i pogodio vodeći tenk u bok, točno kao što je narednik naredio. Pogodak je izazvao toliku eksploziju unutar tenka da je kupola odletjela u zrak i pala negdje u šumu. Stražnji se tenk, vidjevši da je prvi uništen, krenuo povlačiti i pucati u smjeru iz kojeg je Jakov pucao iz Žolje. Kliknuo sam od sreće. Obuzeo me snažan val veselja zbog uništenoga tenka i jedva sam čekao da izgrlim Jakova koji nas je sve spasio. Dugo smo se veselili i čekali ga dok nismo shvatili da su Srbi u šumi izgubili tenk, a mi Jakova. Nismo stigli tugovati jer su ubrzo po selu krenule padati granate. To je granatiranje bila najveća strahota koju sam doživio u životu. Prasak, grmljavina, lomljenje zidova, prštanje zemljanih kratera, tutnjanje, urnebes zbog kojeg još uvijek ne čujem kako treba. Fran i ja sklupčani na podu

kuće molimo dragog Boga da nas granate promaše. Više ih nismo brojali. Osjetili smo samo snažan miris rata u zraku koji se miješao s mirisom spaljenog mesa. Mesa?!!

Tišina je došla iznenada zajedno s mrakom. Ratna zvijer poželjela se odmoriti. Izlazimo iz svog zavežljaja skidajući komadiće cigle i zemlje s glave, lica, kose, odjeće. Preživjeli smo! Gde su Mirk, Krešo i Luka?!! Njihova je kuća bila potpuno razrušena. Nagonski smo se bacili na hrpe cigle i razbacane zemlje kopajući rupe raspucanim rukama. Unatoč tome što smo satima kopali po ruševinama, nismo pronašli tijela ljudi s kojima smo odraštali, plesali na koncertima, ispijali prvo pivo, haklali noge na kvartovskoj betonici, zaljubljivali se i sanjali neke sretne snove u zajedničkim satima našeg djetinjstva.

Ne našavši nikoga, povukli smo se uz preostale zidove svoje razrušene kuće i bezvoljno sjedili u nepomičnom vremenu možda

Foto: arhiva HV-a

minutu-dvije, a možda i satima. Pored nas su zašutali metci. Ovaj put to nije bilo precizno snajpersko gađanje, nego vatrat pješaštva. Naslonio sam se na preostali okvir prozora i zapucao. Nisam vidio jasno na koga pucam, samo bljeskove pušaka koje pucaju. Pucao sam dok nisam vidio kako Fran pada pogoden u prsa. Nisam toga bio svjestan, ali Fran je umro na mjestu. Bacio sam pušku i pokušao mu pomoći. Metak me pogodio u nogu. Dopuzao sam krvareći do njegova mrtva tijela i onesvijestio se. Probudio sam se dva dana kasnije u kninskoj bolnici. Kad mi se zdravlje poboljšalo, završio sam u srpskom logoru u kojem sam video i doživio dovoljno strahota za neku drugu priču.

Izvukao sam se iz logora u razmjeni zarobljenika 22. studenog 1991. u Jelašcima.

Šuma je tada bila bez lista.

TRENUTAK SJЕĆANJA

JUNACI U NAJTEŽIM TREN

U Pridragi je svečano otkriveno spomen-obilježje u čast hrvatskim braniteljima Danijelu Grbinu i Robertu Majeru, koji su svoje živote položili za domovinu tijekom vojno-redarstvene operacije Maslenica 1993. godine

Na svečanosti je bio izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora Ante Babić, izaslanik predsjednika Vlade RH potpredsjednik Vlade i ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved, predstojnik Ureda predsjednika Vlade RH Zvonimir Frka-Petešić, župan Zadarske županije Božidar Longin, gradonačelnik Zadra Branko Dukić, načelnici općina Sali, Preko i Novigrad, predstavnici Hrvatske vojske, policije i udruga proisteklih iz Domovinskog rata te brojni građani.

Ministar Medved poručio je kako nas u Pridragi okupljaju sjećanje i duboka zahvalnost prema onima koji su nam darovali slobodu. "Danijel Grbin i Robert Majer bili su junaci, koji su u najtežim trenucima rata dali najviše što su imali – svoje živote. Njihova žrtva temelj je naše sađašnjosti i budućnosti, a naša je odgovornost da ih nikad ne prepustimo zaboravu. Zato podržavamo ovakve inicijative i spomen-obilježja – kao

trajne podsjetnike na hrabrost i ljubav prema domovini", istaknuo je.

Dodao je kako je dužnost svih nas prenijeti istinu o Domovinskom ratu budućim generacijama: "Naša djeca moraju znati da mir u kojem odraštaju nije došao sam od sebe, već iz hrabrosti i krvi onih koji su ga izborili. Hrvatska nije i neće zaboraviti svoje branitelje."

Nakon otkrivanja spomen-obilježja položeni su vijenci i zapaljene svijeće, a program je završen molitvom odrješenja.

SLOBODU SMO IZBORILI HRABROŠČU

Danijel Grbin do rata je radio u Elektro Zadar, pogon Otoci, na radnom mjestu elektromontera. Kao dragovoljac pristupio je u Otočki bataljun mornaričkog pješaštva Ugljan – Dugi Otok, te je sa svojom postrojbom prošao sve bitke do koga 9. veljače 1993., kad je u mjestu Pridragi u

PRIPREMIO

Željko Stipanović

FOTO

Zadarska županija

Dužnost je svih nas prenositi istinu o Domovinskom ratu budućim generacijama. Naša djeca moraju znati da mir u kojem odrastaju nije došao sam od sebe, već iz hrabrosti i krvi onih koji su ga izborili. Hrvatska nije i neće zaboraviti svoje branitelje

---

UCIMA RATA

zadarskom zaleđu poginuo u nastavku vojno-redarstvene oslobođilačke akcije Maslenica.

Robert Majer rođen je 12. veljače 1968. u Zagrebu, gdje je nakon osnovne škole upisao Školu za primijenjenu umjet-

Ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved poručio je kako nas u Pridragi okupljaju sjećanje i duboka zahvalnost prema onima koji su nam darovali slobodu: Danijel Grbin i Robert Majer bili su junaci, koji su u najtežim trenucima rata dali najviše što su imali – svoje živote. Njihova žrtva temelj je naše sadašnjosti i budućnosti, a naša je odgovornost da ih nikad ne prepustimo zaboravu. Zato podržavamo ovakve inicijative i spomen-obilježja – kao trajne podsjetnike na hrabrost i ljubav prema domovini

nost i dizajn. U ljetu 1991. priključio se Tigrovima, s kojima odlazi prvo u Ilok, a potom u Petrinju, da bi se u studenom te godine priključio specijalnoj postrojbi Hrvatske vojske Bojni Frankopan, kojom je zapovijedao, danas pokojni, Bruno Zorica Zulu.

Nakon što su hrvatske snage uspješno obranile Kašić, 7. veljače 1993. neprijatelj je pokrenuo silovit napad na Novigrad. Tog je dana ondje život izgubio pripadnik Bojne Frankopan Robert Majer. Stradao je oko zaseoka Baturi, pomažući domaćima ojačati obranu. Njegovi su posmrtni ostaci razmijenjeni tek krajem srpnja te godine.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.) i članka 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18.), Uprava za ljudske potencijale Ministarstva obrane raspisuje

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2025./2026. u status kadeta bit će primljeno do **20 kandidata**, upisanih na prvu godinu sveučilišnog prijediplomskog studija na:

I. SVEUČILIŠTU U ZAGREBU – FAKULTET PROMETNIH ZNANOSTI

- sveučilišni prijediplomski studij Aeronautika – vojni pilot.

Rok za podnošenje prijava je **11. travnja 2025.**

Izrazi koji se koriste u javnom natječaju, a imaju rodno značenje, odnose se jednako na muški i ženski spol.

Kandidati se prijavljuju u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnim uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona / mobitela
- presliku osobne iskaznice
- presliku rodnog lista
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

U slučaju prijave na više vojnih studijskih programa, kandidat šalje samo jednu prijavu u kojoj mora jasno navesti za koje se sve vojne studijske programe natječe.

UVJETI KOJE KANDIDATI MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen 2003. godine ili poslije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega ne vodi kazneni postupak pokrenut po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivanja na kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.)
- da je upisan na prvu godinu redovitog studija u rujnu 2025.
- da su ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 37/24 i 84/24.) i Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za vojnu službu (Narodne novine, br. 42/14, 134/15, 109/16, 97/17 i 84/24.), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij
- uspješan završetak selekcijskog letenja.

Kandidate za kadete koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete te posebno vrednovanje na selekcijskom letenju kandidata za vojne pilote, u trajanju od pet tjedana, tijekom srpnja i kolovoza 2025.

Kandidati koji su kao učenici 3. razreda srednje škole zadovoljili kriterije odabirnog postupka uključujući kriterije selekcijskog letenja tijekom 2024., u odabirnom postupku 2025. upućuju se na provjeru zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih kriterija za kadete – vojne pilote.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata za odabrani studijski program u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne mature i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se kandidati koji u odabirnom postupku postignu najbolje rezultate i steknu pravo upisa na sveučilišni prijediplomski studij Aeronautika – vojni pilot.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. podstavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati provode u skladu s propisima i uvjetima natječaja koji raspisuje Sveučilište u Zagrebu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

Kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upišu sveučilišni studij iz ovog natječaja bit će krajem kolovoza pozvani na pripremni kamp, koji će se provesti tijekom rujna 2025.

Tijekom školovanja kadeti ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23 i 55/24.).

Nakon uspješno završenog sveučilišnog prijediplomskog studija Aeronautika – vojni pilot (šest semestara) na Fakultetu prometnih znanosti u Zagrebu, kadeti upisuju sveučilišni diplomski studij Aeronautika – vojni pilot (četiri semestra) na Fakultetu prometnih znanosti u koji je uključena Temeljna časnička izobrazba i letačka obuka u Središtu za obuku Hrvatskog ratnog zrakoplovstva "Rudolf Perešin", Zemunik Donji.

Nakon završenog sveučilišnog prijediplomskog i diplomskog studija kadeti će biti primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, stimulativan sustav profesionalnog razvoja i mogućnost sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na mrežnoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr> ili <https://vojnispilot.hr>, a dodatne obavijesti kandidati mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem (tel. 01/3784-812 i 01/3784-814), u Referadi Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (tel. 01/2380-202) te u područnim odjelima za poslove obrane.

REPUBLIKA HRVATSKA MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.) i članka 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18.), raspisuje se

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2025./2026. u status kadeta bit će primljeno **do pet kandidata** upisanih na prvu godinu sveučilišnog integriranog prijediplomskog i diplomskog studija na:

SVEUČILIŠTU OBRANE I SIGURNOSTI "DR. FRANJO TUĐMAN"

- sveučilišni integrirani prijediplomski i diplomski studij Vojno pomorstvo.

Rok za podnošenje prijava je **9. svibnja 2025.**

Izrazi koji se koriste u javnom natječaju, a imaju rodno značenje, odnose se jednakno na muški i ženski spol.

Kandidati se prijavljuju u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnim uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona / mobitela
- presliku osobne iskaznice
- presliku rodnog lista
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

U slučaju prijave na više vojnih studijskih programa, kandidat šalje samo jednu prijavu u kojoj mora jasno navesti za koje se sve vojne studijske programe natječe.

UVJETI KOJE KANDIDATI MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen 2003. godine ili poslije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega ne vodi kazneni postupak po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivanja na kaznenu djelu navedena u članku 35. stavku 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.)
- da je upisan na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2025.)
- ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 37/24 i 84/24.), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Kandidate za kadete koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu na

portalu *postani-student* u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete. Odabirni postupak ne boduje se, ali njegovo je zadovoljavanje preduvjet zadržavanja na listi kandidata zainteresiranih za vojne studije na portalu *postani-student*.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata za odabrani studijski program na portalu *postani-student* u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne mature i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se svi kandidati koji su stekli pravo upisa na vojni studij u prvom upisnom roku u srpnju 2025.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

U slučaju nepopunjenošću upisne kvote na studiju Vojno pomorstvo nakon završenog srpanjskog upisnog roka, otvorena je mogućnost prijave kandidata za rujanski upisni rok, za koji će biti objavljen novi natječaj Ministarstva obrane, a sve informacije bit će dostupne i na internetskim stranicama www.morh.hr.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati provode u skladu s propisima i uvjetima javnog natječaja koji raspisuje Sveučilište obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman" u Zagrebu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i vojnih studija.

Kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upisu sveučilišni studij iz ovog natječaja bit će krajem kolovoza pozvani na pripremni kamp, koji će se provesti tijekom rujna 2025.

Tijekom školovanja kadeti ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23 i 55/24.).

Nakon završenog sveučilišnog integriranog prijediplomskog i diplomskog studija kadeti će biti primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, profesionalnog razvoja i sudjelovanja u nacionalnim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr>, a dodatne obavijesti kandidati mogu dobiti na telefonu referade Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" (021/354-927), Središnjice za upravljanje osobljem (01/3784-812 i 01/3784-814) te u područnim odjelima za poslove obrane.

DOMOVINSKI RAT

Srce i samo srce za Hrvatsku bilo je naše oružje u vremenu kada se trebalo neprijatelju suprotstaviti gotovo doslovno goloruk. Rekao bi Thompson: "Ako ne znaš šta je bilo...", i zaista dobro je zapjevao da nekoga podsjeti, jer danas sve polako odlazi u zaborav

POŠTENJEM I ČAŠĆU BRANILI SMO DOMOVINU

TEKST

izv. prof. dr. sc. Tihomir Luković

FOTO

privatna arhiva Tihomira Lukovića

Nedavno, točnije 20. siječnja 2025., Ministarstvo hrvatskih branitelja dodijelilo je zahvalnice pripadnicima Divizijuna pomorskih i kopnenih diverzanata, kako se navodi: "za iznimani doprinos i zasluge u uspostavi državnog suvereniteta i teritorijalnog integriteta Republike Hrvatske tijekom Domovinskog rata sudjelovanjem u vojno-redarstvenoj operaciji 'Maslenica'". Zaista lijepa gesta nakon 30 godina, ali kako se kaže, za ljipe trenutke i zahvale nikad nije kasno. Maslenica je ključna akcija koja je pridonijela oslobođanju hrvatskog priobalja, a provedena je organizacijski izvrsno i zaslužuje najviše pohvale.

Lijepo je bilo vidjeti naše suborce i prijatelje koji su nakon uspostave i stabiliziranja Hrvatske vojske nastavili obranu domovine i u završnim oslobođilačkim akcijama. Gledao sam jedan privatni filmić u kojem moj prijatelj i suborac prima zahvalnicu "Maslenica" i srce mi je bilo puno sreće, jer tu smo svi mi koji smo kao dragovoljci otišli u obranu i borbu za uspostavu Hrvatske. Prava uspostava države tek je nakon toga uslijedila, ali da nije bilo pobjeda u Domovinskom ratu, ove države ne bi bilo. Zato svaka ovakva svečanost, bez obzira na proteklo vrijeme, u kojemu su mnogi suborci već na onom svijetu, dobrodušla je i lijepo je vidjeti je.

Ipak, sve me ovo incira na razmišljanje i otvaranje pitanja o tretmanu branitelja, a posebno onih branitelja i akcija iz sredine 1991. pa i 1992., kada je sve bilo još

Braniteljska zahvalnica dodijeljena Diviziju pomorskih i kopnenih diverzanata

Gledao sam jedan privatni filmić u kojem moj prijatelj i suborac prima zahvalnicu "Maslenica" i srce mi je bilo puno sreće, jer tu smo svi mi koji smo kao dragovoljci otišli u obranu i borbu za uspostavu Hrvatske. Prava uspostava države tek je nakon toga uslijedila, ali da nije bilo pobjeda u Domovinskom ratu, ove države ne bi bilo. Zato svaka ovakva svečanost, bez obzira na proteklo vrijeme, u kojem su mnogi suborci već na onom svijetu, dobrodošla je i lijepo je vidjeti je

Perast na vezu u uvali Ston nakon što smo ga ukrali ispred Slanog neprijateljima ispred nosa

nejasno, ali hrvatski narod, hrvatski dragovoljci, a zatim bivša vojna lica koja su pobegla iz JNA da bi ojačala obranu Hrvatske, dolazili su u obranu bez ikakvih formalnosti. U pravilu se dolazilo spontano, skupljalo se prijateljski, prি�ege i neko postrojavanje nikome nisu padali na pamet, nego se uz znanje onih prvih formacija, kao što je to 4. splitska gardijska brigada, a zatim Hrvatska ratna mornarica (HRM), išlo na prvu crtu pretežno s privatnim sredstvima i oružjem. Sjećam se kako smo se najprije okupili u 4. gardijskoj oko pokojnog generala Ive Jelića, a zatim prvog dana formalnog obznanjivanja Hrvatske ratne mornarice već smo bili u Stonu i na moru. A ta Hrvatska ratna mornarica, da se ne zavaravamo velikim riječima tog naziva, sastojala se u početku od tri gumenjaka u kojima je rijetko bilo ikakvog oružja. Takvi, goloruki, napadali smo ratne brodove tzv. Jugoslavenske ratne mornarice. Kao što se često pisalo, bila je to igra mačke i miša, u kojoj, kad smo mi kretali na njihove brodove, oni su bježali, jer nisu znali da mi u gumenjaku nemamo ništa, ali ako bi se oni ipak okrenuli prema nama, onda smo mi bježali. Važnu ulogu u toj igri odigrali su maljutkaši smješteni na punti Pelješca. Jednog su dana Maljutkom pogodili jedan njihov ratni brod koji se jedva čitav izvukao. To ih je opametilo, ali bili su i nadalje tu. Ipak, bili su od tada oprezni i na distanci, tako da smo mi noću lakše plovili pomažući Dubrovniku u tim teškim danima opkoljenog Grada i cijelog hrvatskog juga.

E sad, ova priča koja je napisana u mnogim knjigama ipak je više od priče, jer otvara pitanja i traži odgovore.

Pitanje koje se nameće je: "Jesu li pojedinci djelomično ili potpuno zaboravili na te dane?" Da kratko podsjetim, ti su dani ludila u golorukoj borbi dali vremena da se Hrvatska vojska naoruža i oblikuje u istinsku vojsku. Ako je netko i imao pušku, a sjećam se 4. gardijske brigade i Novigrada kada je puška u smjeni ostajala na prvoj crti, jer oružja gotovo da nije

Zapovjednik Stona, Šimić, kopno, i ja – zapovjednik Grupe na moru

Naša Grupa u Brocama, ispred spomen-ploče na kući pokojne Ane Paparella. Gospođa Ane odmah nam je dala svoju kuću kao sjedište i naše zapovjedništvo HRM-a na moru

bilo. Na moru bilo je stanje znatno teže, jer osim privatnih gumenjaka, a poslije nekih poklonjenih gliser- ra, ništa drugo nije bilo, a zadatke obrane trebalo je izvršiti. Bile su tu brojne akcije, gotovo svakodnevno, ali nisu imale velika imena niti su imale neku posebnu organizaciju u ratnom stožeru. I sad, da tih akcija i ljudske domoljubne ludosti branitelja nije bilo, ne bi bilo ni vremena za organizaciju Hrvatske vojske, dakle, niti dobro organiziranih akcija koje su zatim uslijedile.

DOMOVINSKI RAT

Sjetim se također kako smo izvukli MB Perast od neprijatelja. S gumenjacima, pod teškom paljicom iz svih oruđa ukraden je MB Perast ispred Slanoga na moru, na milju ispred nosa neprijateljima. S obzirom na to da je to područje kopnom spojeno s morem, to je naša suradnja sa 4. gardijskom, koja je bila stacionirana u Kleku, bila funkcionalna i osobna. U onim teškim trenucima za 4. gardijsku, krvave bitke kod ulaza u Mali Ston na pumpi INA-e, pa krvavi obračun kod mosta gdje je danas spomenik poginulim borcima 4. gardijske,

**Grupa Ston na
proslavi obljetnice
HRM-a 2023.
godine u Brocama**

Mnogi od nas na svojstven način bore se za Hrvatsku i nadalje, prije svega poštenim radom. Posebno sam sretan i ponosan na sve nas koji su se zadovoljili dodjelom Spomenice, a neki je još nisu ni dobili, ali najvažnije je da nitko od svih tih boraca nije iskoristio to za uhljebljivanje, nego su svi poduzetnici ili su pak umirovljeni. Poštenjem i čašću smo počeli, i u tome ostali, i zato, čisti ko suza, bravo svima jer imate se čime ponositi

mi smo bili tu na moru ako treba uskočiti u pomoć. Nije to bila pomorsko-kopnena akcija, nego pomorsko i kopneno stalno djelovanje na relaciji Neum – Ston – Prapratno – Dubrovnik, koje je držalo crtu i neprijatelja na distanci. Sukobljavala su se tu gledišta, kao nas u HRM-u i 4. gardijske koji smo došli braniti Hrvatsku, i tzv. Odreda naoružanih brodova, koji su branili svoj grad. Ipak, obrana je funkcionirala, a bila je to obrana s vrlo malo formalne i dobro naoružane vojske, ali obrana sastavljena od suludo hrabrih domoljuba velikog hrvatskog srca. Naprsto, branila se Hrvatska na svaki način, ludo i hrabro. Planirane su i diverzantske akcije od strane nas *luđaka* HRM-a, koje je predsjednik Tuđman zbog ludosti akcija osobno zabranio. Nakon Stona i Dubrovnika bile su tu i akcije na otoku Visu, o kojima je znao samo Ante Gotovina pa su izazvale negodovanje nekih u HRM-u, jer kao "nije se njih pitalo". Bilo je toga još puno na moru, da bi se poslije ista ta grupa dragovoljaca preselila na brda oko Livna, konkretno Čincar, i na Glamočko polje.

A ta Hrvatska ratna mornarica, da se ne zavaravamo velikim riječima tog naziva, sastojala se u početku od tri gumenjaka u kojima je rijetko bilo ikakvog oružja. Takvi, goloruki, napadali smo ratne brodove tzv. Jugoslavenske ratne mornarice. Kao što se često pisalo, bila je to igra mačke i miša, u kojoj, kad smo mi kretali na njihove brodove, oni su bježali, jer nisu znali da mi u gumenjaku nemamo ništa, ali ako bi se oni ipak okrenuli prema nama, onda smo mi bježali

Grupa Ston HRM-a
na Cincaru pod
zapovjedništvom
Ante Gotovine

Zato nije čudno da je ova grupa branitelja vezana za Ston i šire područje Stona uzela listopad kao svoju obljetnicu na kojoj su nam pripadnici 4. gardijske brigade dragi gosti. Poslijе mise i polaganja vijenca u more ispred Broca, poslastimo se malo u uvali Kobaš kod našeg Bjelka, vlasnika elitnog restorana Niko, kojeg pravi jahtaš nikad neće zaobići. Zapjevamo, prebrojimo se koliko nas još ima živih, i vratimo kućama u nadi da ćemo se u istom sastavu opet susresti. Mi ne zaboravljamo ono što je nekad tamo bilo.

Kako god bilo, obrana, gdje god smo bili funkcionala je, da bi se zatim, kada je Hrvatska vojska ojačala, obrana pretvorila u oslobađajuće akcije koje se danas slave. Srce i samo srce za Hrvatsku bilo je naše oružje u vremenu kada se trebalo neprijatelju suprotstaviti gotovo doslovno goloruk. Rekao bi Thompson: "Ako ne znaš šta je bilo...", i zaista dobro je zapjevao da nekoga podsjeti, jer danas sve polako odlazi u zaborav.

I sad, u svemu ovome, nameće mi se jedna Isusova reče-

nica upućena ljudima: nešto najteže što se čovjeku može napraviti je kada ga se zataji, a borci Stona mogu reći da ih se zatajilo. Hoće li ih se netko sjetiti od vlasti i nakon 30 godina? Ali ne ljutimo se mi iz tih vremena, jer prošlost je takva kakva jest, časna i ponosna, u kojoj nas je nosilo domoljublje, suluda hrabrost, a sada smo promatrači koji gledaju današnjicu u Hrvatskoj, Europskoj uniji, Europi i svijetu. Ipak, mnogi od nas na svojstven način bore se za Hrvatsku i nadalje, prije svega poštenim radom. Posebno sam sretan i ponosan na sve nas koji su se zadovoljili dodjelom Spomenice, a neki je još nisu ni dobili, ali najvažnije je da nitko od svih tih boraca nije iskoristio to za uhljebljivanje, nego su svi poduzetnici ili su pak umirovljeni. Poštenjem i čašću smo počeli, i u tome ostali, i zato, čisti ko suza, bravo svima jer imate se čime ponositi.

A evo, za kraj, da se malo nasmijemo o temi *vladavine prava* u Lijepoj Našoj, a što je kao *vladavina* nastupilo pri kraju Domovinskog rata. Evo istinite priče.

Prije Oluje prijavili smo se za sudjelovanje i sve je gotovo bilo dogovorenog, ali onda se oglasio Općinski ured za narodnu obranu, kako je to ostalo u nazivu iz one bivše države. U dopisu je javljeno da osoba, imenom X i prezimenom Y, a koja je već dvije godine u Domovinskom ratu na prvoj crti obrane, prema nalazu Ureda ne može u Oluju, jer u kartonu piše da je nesposobna za služenje vojnog roka. Za ne povjerovati! Baš smo se nasmijali, ali i ražalostili, jer kao i dosta nas izmanipulirali smo služenje vojnog roka u JNA u onoj propaloj državi, a sad Ured izvlači to iako nema smisla, ali važno je da sve mora biti po zakonu. Rekli bi mi u Dalmaciji, nema ti tu brale mrdanja, nije ovo štrc-brc, nego pravna država i sve mora biti po zakonu...

Bože čuvaj Hrvatsku, moj dragi dom.

Preživjeli iz Grupe Ston HRM-a u luci Sobra na Mljetu 2016.
godine prilikom otkrivanja spomenika poginulim pomorcima s
broda Perast

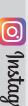
www.hrvatski-vojnik.hr

Pratite nas i na društvenim mrežama

facebook

YouTube

LinkedIn

Instagram

Sve što vas zanima pišite nas:
hvojnik@morn.hr

Foto: Jana Marijanović Šaravanka

